

Viite

Asia

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 6.-7.12.2018 Bryssel

Kokouksessa Suomea edustavat Ministeri Saarikko (terveysneuvosto), sekä pysyvän edustajan sijainen Minna Kivimäki.

Työllisyys- ja sosiaaliasioiden osalta neuvostossa pyritään yleisnäkemykseen Euroopan työviranomaista koskevasta asetusehdotuksesta. Viranomaisen edistäisi työvoiman liikkuvuutta EU:n sisällä sekä parantaisi viranomaisten yhteistyötä liikkuvuuteen liittyvissä kysymyksissä. Suomi voi hyväksyä ehdotuksen.

Työ- ja sosiaaliministerit keskustelevat eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvästä vuotuisesta kasvuselvityksestä, euroalueen talouspolitiikkaa koskevista suosituksista vuodelle 2019 sekä luonnoksesta neuvoston ja komission yhteiseksi työllisyysraportiksi. Euroalueen suositusten osalta on tarkoitus hyväksyä neuvoston kontribuutio suositusten työllisyys- ja sosiaalineläkökohdista. Neuvoston on tarkoitus tukea EU:n työllisyyskomitean avainviestejä pitkäaikaistyöttömyyttä koskevan suosituksen toimeenpanosta sekä työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean avainviestejä katsauksista digitalisaation sosiaalisista näkökohdista sekä työn digitalisaatiosta ja robotisaatiosta. Suomi tukee viestejä. Neuvosto saa edistymisraportit globalisaatiorahastoa koskevasta asetusehdotuksesta ja direktiiviehdotuksesta uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (ns. yhdenvertaisuusdirektiivi).

Neuvostossa tavoitellaan yleisnäkemyksiä III syöpädirektiiviehdotuksesta, jolla pyritään vähentämään työntekijöiden altistumista syöpävaarallisille tekijöille asettamalla niille raja-arvoja. Suomi tukee direktiivin pikaista hyväksymistä. Lisäksi neuvostossa on tarkoitus saavuttaa poliittinen yhteisymmärrys suosituksesta sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöille ja itsenäisille ammatinharjoittajille. Suomi tukee suositusehdotusta. Neuvostossa on myös tarkoitus hyväksyä päätelmät sukupuolten tasa-arvosta, nuorista ja digitalisaatiosta. Suomi voi hyväksyä päätelmät, mutta pitää tärkeänä turvallisen ja syrjimättömän verkkotilan luomista kaikille, ml. seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret.

Terveysneuvostossa on tarkoitus hyväksyä ehdotus neuvoston rokotussuosituksiksi, jonka Suomi voi hyväksyä. Lisäksi neuvostossa käydään keskustelu puuttumisesta rokotusvastaisuuteen EU:ssa ja jäsenmaissa, jossa näkökulmana on digitaalisen ympäristön tuomat haasteet ja mahdollisuudet. Suomi kannattaa yhteistyötä rokotuskattavuuden parantamiseksi ja rokotusvastaisuuden vähentämiseksi. Muissa asioissa asiakohtana on mm. terveydenhuollon menetelmien arviointia koskeva asetusehdotus (HTA). Muista asioista ei tehdä päätöksiä. Valtioneuvosto pääosin kannattaa yhteistyön lisäämistä terveydenhuollon menetelmien (terveysteknologioiden) arvioinnissa ja yhteisten kliinisten arviointien tekemisessä, mutta katsoo ehdotuksen vaativan täsmennyksiä.

Lounasaiheena on todennäköisesti monivuotisten rahoituskehysten sosiaalinen ulottuvuus.

Asialista:**TORSTAI 6. JOULUKUUTA 2018 (klo 9.30)**

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

TYÖLLISYYS JA SOSIAALIPOLITIikka**Lainsäädäntökäsittelyt**

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Direktiivi työntekijöiden suojelemisesta karsinogeneeilta ja mutageeneilta (kolmas erä) s. 6
Yleisnäkemys / Tilanneseelvitys

Asetus Euroopan työvoimaviranomaisen perustamisesta s. 10
Yleisnäkemys / Tilanneseelvitys

Asetus Euroopan globalisaatorahastosta (EGR) s. 16
Tilanneseelvitys

Direktiivi yhdenvertaisesta kohtelusta (19 artikla) s. 20
Tilanneseelvitys

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Eurooppalainen ohjausjakso 2019 s. 24
Periaatekeskustelu

- a) Vuotuinen kasvuseelvitys, varoituskoneismia koskeva kertomus, ehdotus yhteiseksi työllisyysraportiksi ja ehdotus suositukseksi euroalueen talouspolitiikasta
Komissio esittelee
- b) Lausunto euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suositusehdotuksen työllisyys- ja sosiaalisista näkökohdista
Hyväksyminen
- c) Katsaukset aiheisiin "digitalisaation yhteiskunnalliset vaikutukset" (sosiaalisen suojeulun komitea) sekä "työn digitalisaatio ja robotisaatio" (työllisyyskomitea)
Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojeulun komitean yhteisten keskeisten viestien hyväksyminen
- d) Pitkääikaistyöttömyyttä koskevan suosituksen täytäntöönpano: työllisyyskomitean keskeiset viestit
Hyväksyminen

Suositus sosiaalisen suojeulun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta (Komission ehdottama oikeusperusta: SEUT 292 artikla yhdessä sen 153 ja 352 artiklan kanssa) s. 31

Poliittinen yhteisymmärrys

Neuvoston päätelmät sukupuolten tasa-arvosta, nuorista ja digitalisaatiosta s. 35
Hyväksyminen

Muut asiat

- a) Sosiaalialan kolmikantahuippukokous (Bryssel, 16. lokakuuta 2018)
Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia
- b) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset
 (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- c) Komission toimet
 - (i) EU:n kehys romanien integraatiota edistäville kansallisille strategioille: väliarviointi
 - (ii) Konferenssi työn tulevaisuudesta (huhtikuu 2019)
 - (iii) Välimeren unioni: ministerikokous (huhtikuu 2019)
Komission tiedotusasia
- d) Puheenjohtajavaltion järjestämät tapahtumat
 - (i) Työn digitalisaatio
 - (ii) Työperäisen syövän torjunta
 - (iii) Sukupuolten tasa-arvoa koskevat tapahtumat
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- e) Yhteinen julistus sukupuolten tasa-arvosta Euroopan unionin prioriteettina nyt ja tulevaisuudessa
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- f) Yhteinen epävirallinen asiakirja Hlbt-ihmisten tasa-arvon edistämistä koskevien toimien luettelon tulevaisuudesta
Maltan valtuuskunnan tiedotusasia
- g) Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma
Romanian valtuuskunnan tiedotusasia

PERJANTAI 7. JOULUKUUTA 2018 (klo 9.30)**TERVEYS****Muut kuin lainsäädäntöasiat**

Yhteistyö rokotuksien ehkäistävissä olevien tautien torjunnassa s. 39

- a) Suositus yhteistyön tehostamisesta rokotuksien ehkäistävissä olevien tautien torjunnassa
Hyväksyminen
- b) Puuttuminen rokotusvastaisuuteen EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla: haasteet ja mahdollisuudet digitalisoituneessa maailmassa s. 45
Keskustelu

Muut asiat s. 49

- a) Käsiteltävänä oleva säädösehdotus
(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

*Asetus terveysteknologian arvioinnista ja direktiivin 2011/24/EU muuttamisesta
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia*
- b) Terveystieteiden tila EU:ssa
Komission tiedotusasia
- c) Tupakoinnin torjuntaa koskeva Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimus (FCTC) – Sopimuspuolten konferenssin 8. kokous (COP8) (Geneve, 1.–6. lokakuuta 2018)
Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia
- d) Väärennettyjä lääkkeitä koskevan direktiivin 2011/62/EU täytäntöönpano
Komission tiedotusasia
- e) Puheenjohtajavaltio Itävallan järjestämien konferenssien tulokset
- i) Terveystieteiden liittyvien tarpeiden ja lääkealan tutkimuksen yhteensovittaminen:
kansanterveyden tutkimusohjelman määrittäminen
(Wien, 25. syyskuuta 2018)
 - ii) Ihmisten elintarvikkeet – ihmisten terveys: kohti terveellistä ja kestävä Euroopan elintarvikejärjestelmää
(Wien, 22. ja 23. marraskuuta 2018)
- Puheenjohtajavaltion tiedotusasia*
- f) Terveystieteiden epävirallisen kokouksen tulokset
(Wien, 10. ja 11. syyskuuta 2018)
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- g) WHO:n Euroopan alueen aluejohtajan nimittäminen
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- h) Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma
Romanian valtuuskunnan tiedotusasia

Sosiaali- ja terveysministeriö

PERUSMUISTIO

STM2018-00415

TTO Saarikoski Sirkku(STM)

20.11.2018

Asia

EU; TSTK-neuvosto; Asiakohta 5; Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta annetun direktiivin 2004/37/EY muuttamisesta (Syöpädirektiiviehdotus III)

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 06.12.2018 - 07.12.2018

U/E/UTP-tunnus

E 32/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio on antanut 5.4.2018 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta annetun direktiivin 2004/37/EY (jatkossa syöpädirektiivi) muuttamisesta. Direktiiviehdotuksessa esitettiin sitovaa raja-arvoa viidelle aineelle tai aineryhmälle ja osalle lisäksi huomautusta ihoaltistumisen merkittävydestä tai aineiden herkistävydestä. Asiaa on käsitelty neuvoston sosiaalityöryhmässä 24.4., 4.6. ja 25.7. 2018 sekä Coreperissä 24.10.2018 ja uudellen 23.11.2018 puheenjohtajan muokkaaman kompromissiesityksen (14252/18) pohjalta. Asiasta on tarkoitus muodostaa yleisnäkemyks TSTK-neuvoston kokouksessa 6.12.2018.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan kompromissiesityksen yleisnäkemykseksi.

Suomi pitää kadmiumin osalta hyvänä puheenjohtajan esittämää ratkaisua, jossa komissio veloitetaan siirtymäajan puitteissa selvittämään mahdollisuutta asettaa direktiiviin kadmiumin ilmapitoisuuden raja-arvon lisäksi myös biologinen raja-arvo. Suomi on kannattanut neuvotteluiden aikana Ranskan ehdottamaa ilmapitoisuuden raja-arvon ja biologisen raja-arvon yhdistävää vaihtoehtoa ja yhdymme Ranskan asiaa koskevaan kannanottoon. Neuvottelutilanne huomioiden olemme kuitenkin valmiit tukemaan puheenjohtajan esitystä, koska tämä edistää Suomen keskeisenä tavoitteenaan pitämää direktiivin pikaista hyväksymistä.

Pääasiallinen sisältö

Syöpä on EU:n suurin yksittäinen työperäinen kuolinsyy kattaen 53% työperäisistä kuolemista. Tilanteen parantamiseksi komissio on aloittanut raja-arvoja lisäävien neljän direktiivipäivityksen sarjan, joiden tavoitteena on parantaa työntekijöiden terveyttä

vähentämällä altistumista syöpävaarallisille kemiallisille tekijöille. Samalla pyritään tarjoamaan talouden toimijoille selkeämmät ja tasapuolisemmat toimintaedellytykset.

Nyt käsiteltävässä kolmannessa päivitysdirektiiviehdotuksessa esitetään säädettäväksi sitovat raja-arvot viidelle aineelle tai aineryhmälle: formaldehydi, MOCA (4,4'-Metyleenibis(2-kloorianiliini)), kadmium ja sen epäorgaaniset yhdisteet, beryllium ja sen epäorgaaniset yhdisteet sekä arseenihappo ja sen suolat ja epäorgaaniset arseeniyhdisteet. Kaikille näille viidelle aineelle tai aineryhmälle annettaisiin 8 tunnin arvo ja formaldehydille lisäksi lyhytaikaisen altistumisen (15 min.) arvo. Kadmiumin ja sen epäorgaanisten yhdisteiden sekä berylliumin ja sen epäorgaanisten yhdisteiden raja-arvoille komissio esitti siirtymäaikoja ja arseeniyhdisteiden raja-arvon osalta esitetään siirtymäaikaa kuparinsulatukselle.

Puheenjohtajan kompromissiesityksessä ei ole tehty alkuperäiseen direktiiviehdotukseen merkittäviä muutoksia. Keskeisimmät muutokset ovat 1) formaldehydille lisätty 3 vuoden siirtymäaika, 2) velvoite komissiolle selvittää mahdollisuutta lisätä direktiiviin kombinaatio, jossa kadmiumille asetettaisiin sekä ilmapitoisuuden raja-arvo että biologinen raja-arvo, 3) herkistävyys huomautusten poistaminen, johtuen siitä, että herkistävyyttä ei ole muidenkaan aineiden kohdalla vastaavasti aiemmin huomioitu.

Puheenjohtajan kompromissiesityksen mukaiset raja-arvot siirtymäaikoineen ja huomautuksineen on koottu alla olevaan taulukkoon. Taulukkoon on vertailun vuoksi koottu myös Suomen nykyiset HTP-arvot huomautuksineen.

Aine	Komission esitys: raja-arvot ja huomautukset			Suomen nykyiset HTP-arvot ja huomautukset		
	8h	15 min.	Siirtymäaika; Huomautus	8 h	15 min.	huom.
Kadmium ja sen epäorgaaniset yhdisteet	1 µg/m ³ (hengittyvä jae)	-	4 µg/m ³ 7 vuoden siirtymäaikana (hengittyvä jae)	4 µg/m ³ (alveoli-jae)	-	-
Beryllium ja sen epäorgaaniset yhdisteet	0,2 µg/m ³	-	0,6 µg/m ³ 5 vuoden siirtymäaikana	0,1 µg/m ³	0,4 µg/m ³	iho
Arseenihappo ja sen suolat sekä epäorgaaniset arseeniyhdisteet	10 µg/m ³	-	Kuparinsulatuk- selle 2 v. siirtymäaika	10 µg/m ³	-	-
MOCA (4,4'-Metyleeni-bis(2-kloorianiliini))	10 µg/m ³	-	iho	110 µg/m ³	-	iho
Formaldehydi	0,3 ppm	0,6 ppm	Siirtymäaika 3 v.	0,3 ppm	1 ppm (katto- arvo)	iho

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotus perustuu Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 153 artiklan 2 kohtaan. Päätöksentekomenettelyssä noudatetaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä ja neuvostossa äänestysääntönä on määräenemmistö.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin päävaliokuntana toimii työllisyys- ja sosiaaliasioiden valiokunta (EMPL). Valiokunta on äänestänyt kannastaan 19.11.2018.

Kansallinen valmistelu

Direktiiviehdotusta on käsitelty 27.4.2018, 24.9.2018 ja 26.11.2018 Työturvallisuussäännöksiä valmistelevan neuvottelukunnan alaisessa kolmikantaisessa HTP-jaostossa. Direktiiviehdotus on käsitelty kolmikantaisessa EU26-jaostossa kirjallisella menettelyllä.

EU-ministerivaliokunta 30.11.

Eduskuntakäsittely

E-kirjelmä 32/2018 käsiteltiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa 14.6.2018 ja suuressa valiokunnassa 15.6.2018.

Asia on suuressa valiokunnassa 30.11.2018.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Direktiivi koskee työturvallisuuslain (738/2002) soveltamisalaa. Direktiivin voimaansaattaminen Suomessa ei edellytä lainsäätämistä, vaan direktiivi voitaisiin saattaa voimaan päivittämällä työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annettua valtioneuvoston asetusta (716/2000).

Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan työoikeusasiat kuuluvat valtakunnan toimivaltaan. Työoikeusasiat sisältävät työturvallisuus- ja työterveyslainsäädäntöasiat.

Taloudelliset vaikutukset

Valtioneuvoston käsityksen mukaan direktiiviehdotuksen mukaiset uudet sitovat raja-arvot ja huomautukset eivät aiheuta merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Uudet arvot eivät aiheuttaisi Suomessa merkittäviä vaikutuksia yrityksille. Suomessa on jo voimassa direktiiviehdotusta vastaavat tai tiukemmat HTP-arvot kolmelle esitetyistä aineista (ks. taulukko). Näiden arvojen asettamisen yhteydessä on kolmikantaisessa valmistelussa huomioitu sekä työntekijöiden suojelun että työnantajille koituvien kustannusten näkökannat kansallisista lähtökohdista. Yritysten olisi tullut jo sopeuttaa toimintaansa kyseisiin raja-arvoihin. MOCA:n osalta Suomen arvo on yli kymmenkertainen komission esittämään arvoon nähden, mutta tällä ei ole käytännössä juurikaan merkitystä, koska altistuminen MOCA:lle on Suomessa käytännössä olematonta.

Kadmiumin osalta komission esittämä arvo on tiukempi kuin Suomen nykyinen HTP-arvo. Syöpävaarallisuuden ohella kadmium aiheuttaa muitakin terveysvaikutuksia – näistä merkittävimpiä ovat munuaisvauriot. Suomen 8 tunnin HTP-arvo on 4 µg/m³

alveolijakeelle. Komission ehdotus on $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ hengittyvälle jakeelle ensimmäisten 7 vuoden ajaksi ja tämän jälkeen $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Erityisesti komission esittämä siirtymäajan jälkeen voimaan tuleva $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ arvo kadmiumille aiheuttaisi huomattavia haasteita metalliteollisuudessa, jossa tietyissä tehtävissä suojautumisessa jouduttaisiin turvautumaan hengityksensuojaimiin. Samoin metallijätteen kierrätyksessä siirtymäajan jälkeinen tilanne voi mahdollisesti olla pienempien toimijoiden osalta haasteellinen. Seitsemän vuoden siirtymäaika antaa kuitenkin yrityksille mahdollisuuden sopeuttaa toimintaansa ja tehostaa riskinhallintaa. Puheenjohtajan kompromissiesityksessä edellytetään komission selvittävän siirtymäajan kuluessa Ranskan esittämää ja Suomenkin tukemaa vaihtoehtoa, jossa tiukemman $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ raja-arvon sijaan yritykset voisivat noudattaa helpommin saavutettavaa ilmapitoisuuden raja-arvoa $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ kuitenkin niin, että työtekijöiden altistumista seurattaisiin samanaikaisesti myös virtsan kadmiumpitoisuusmittausten avulla ja tätä varten kadmiumille asetettaisiin biologinen raja-arvo (virtsan kadmiumpitoisuudelle). Tämä vähentäisi yrityksiin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia heikentämättä kuitenkaan työtekijöiden suojelun tasoa.

Vaikka yrityksille voi tulla kustannuksia toiminnan sopeuttamisesta esitettyihin arvoihin, voidaan Suomen muihin maihin nähden jo nykyisellään tiukat raja-arvot huomioiden kokonaisuudessaan katsoa, että on Suomen edun mukaista, että EU-tasoisilla raja-arvoilla yhdenmukaistetaan yrityksiin kohdistuvia vaatimuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

14525/18

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Sirkku Saarikoski, STM, Työsuojeluosasto,
sirkku.saarikoski@stm.fi, puh. 0295 163 565.

EUTORI-tunnus

EU/2018/0877

Liitteet

Viite

EU/2018/0877

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2018-00633

TTM Koivuneva Lippe(TEM)

20.11.2018

Asia

EU/TSTK/Asetus Euroopan työviranomaisen perustamisesta

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 06.12.2018 - 06.12.2018

U/E/UTP-tunnus

U 28/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Coreper I hyväksyi 23.11.2018 yleisnäkemyksen Euroopan työviranomaisen (ELA) perustamista koskevasta asetuksesta käsiteltäväksi 6.12.2018 pidettävässä TSTK-neuvostossa.

Komissio antoi asetusehdotuksen (COM(2018) 131 final) 13.3.2018. Ehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaalityöryhmässä Bulgarian ja Itävallan puheenjohtajuuskausilla.

Suomen kantaSuomen keskeisimmät näkemykset käsittelyvaiheeseen

Suomi voi hyväksyä yleisnäkemyksen.

Suomella ei ole varaumia tai esille nostettavia ongelmallisia kysymyksiä.

Suomen yleiskanta

Suomi on korostanut asian käsittelyssä seuraavia U –kirjeen (U 28/2018 vp.) mukaisia näkemyksiä.

Suomi tukee rajat ylittävää yhteistyötä liikkuvuuden helpottamiseksi. Myös pimeän työn ja väärinkäytösten torjuminen kuuluu prioriteetteihimme. Työviranomaiselle asetetut tavoitteet ovat yleisesti kannatettavia.

Lähtökohtaisesti Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että institutionaalista rakennetta yksinkertaistetaan ja nykyisin hajallaan olevia operatiivisia toimintoja yhdistetään yhteen pysyvämpään rakenteeseen tukemaan lainsäädännön toteutumista. Työviranomaisella tulee kuitenkin saada aikaan lisäarvoa, eikä se saa supistaa kansallisten viranomaisten toimivaltuuksia tai työmarkkinajärjestöjen roolia niiden valvoessa työehtosopimusten noudattamista eikä myöskään sosiaaliturvalainsäädännön toimeenpanossa.

Työviranomaisen tulee tukea kansallisten viranomaisten toimintaa ja täydentää muita EU-rakenteita työvoiman rajat ylittävän liikkuvuuden ja sosiaaliturvan koordinoinnin alalla. Työviranomaisen avulla voidaan muun muassa kehittää laadukkaiden tietojen ja palveluiden antamista työvoiman rajat ylittävään liikkuvuuteen liittyvistä oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista; edistää yhdenvertaista kohtelua sekä työllistymismahdollisuuksien ja sosiaaliturvan saatavuutta rajat ylittävissä tilanteissa; sekä tehostaa valvontaa ja torjua erilaisia väärinkäytöksiä.

Myös sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen osalta tiedon tarjoamisen ja jäsenvaltioiden välisen yhteistyön tukemisen voidaan nähdä tuovan lisäarvoa unionin oikeuden sekä henkilöiden ja työnantajien oikeuksien ja velvollisuuksien paremman toteutumisen kannalta.

Olisi varmistettava, että kokonaiskustannukset eivät olennaisesti nouse ottaen huomioon virastoon sulautuvat nykyiset toimet eikä päällekkäistä työtä tehdä.

Kustannusvaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös viraston toiminnasta kansalaisille, yrityksille ja viranomaisille syntyvät hyödyt. Rahoitus tulisi hoitaa ensisijaisesti uudelleen kohdentamalla olemassa olevia varoja. Muualta siirrettävien tehtävien mukana myös niiden rahoituksen tulee siirtyä uuteen virastoon. Kanta vuoden 2020 jälkeisen toiminnan rahoitukseen arvioidaan osana EU:n seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen kokonaisuutta.

Pääasiallinen sisältö

Keskeisiä keskustelunaiheita

Yleisnäkemyks perustuu puheenjohtajavaltion kompromissiehdotukseen ja Espanjan ehdotuksen mukaisiin tarkennuksiin johdantokappaleessa 8. ES ehdotti tarkennettavaksi, että soveltamisala koskee tieliikennealan osalta sosiaaliturvan koordinaatiota ja rajat ylittävää liikkuvuutta mutta ei muita alaan liittyviä asioita. Tieliikennealan sisällyttämiseen ELA:n toimialaan suhtautuivat varauksellisesti BG, HR, LT, PL ja HU.

Yleisnäkemyksellä oli laaja tuki, mutta PL, HU ja SE ovat jättäneet siihen kokonaisuudessaan varauman.

ELA voi sovitella, jos kahdella tai useammalla jäsenvaltiolla on erimielisyys yksittäistapauksessa ELA:n toimialaan sisältyvän unionin lainsäädännön soveltamisesta tai tulkinnasta ja osapuolet eivät itse löydä ratkaisua. Yleisnäkemyksen mukaan sosiaaliturvan koordinaatio jätetään pois sovittelusta. ELA:lla olisi kuitenkin rooli sosiaaliturva-asioissa muiden tehtäviensä osana. SK, FR, LU ja NL olisivat halunneet pitää sosiaaliturvan koordinaation osana sovittelumenettelyä komission ehdotuksen mukaisesti.

Yleisnäkemykseen sisältyvä nimi ”European Labour Agency” säilyttää lyhenteen ELA. ES, CY, FR ja LU olisivat komission ehdottaman ”viranomaisen” (”Authority”) kannalla enemmistön ml. Suomi kannattaman ”viraston” (”Agency”) sijaan.

Kolme valtuuskuntaa pyysi tarkempia tietoja viraston sijaintipaikasta päättämisestä. Sijaintipaikan osalta käsittelyä jatketaan erikseen.

ELA:n pääsisältö

ELA olisi uusi vuonna 2019 Brysselissä käynnistyvä EU-virasto, joka olisi täydessä toiminnassa vuonna 2023 toimipaikassa, josta päätetään erikseen.

ELA:n tavoitteena on edistää työvoiman oikeudenmukaista liikkuvuutta sisämarkkinoilla. Se tarjoaisi operatiivista ja teknistä tukea jäsenvaltioille niiden soveltaessa EU-lainsäädäntöä, joka koskee työvoiman rajat ylittävää liikkuvuutta ja sosiaaliturvan koordinoitua. Tehtäviä olisivat:

- tietojen ja palvelujen tarjoaminen yksityishenkilöille ja työnantajille; sekä
- jäsenvaltioiden tukeminen yhteistyössä, tiedonvaihdossa, samanaikaisissa tai yhteisissä tarkastuksissa, riskinarvioinnissa, valmiuksien kehittämisessä, sovittelussa ja rajat ylittäviin työmarkkinahäiriöihin liittyvässä yhteistyössä.

Hajallaan olevia unionin tason operatiivisia toimia koottaisiin yhteen pysyvään rakenteeseen. Komission ehdotuksen mukaan ELA hoitaisi EURES -verkoston Euroopan koordinoitumistalon hallintoa, josta tällä hetkellä huolehtii komissio, ja korvaisi seuraavat lakkautettavat EU –elimet:

- työntekijöiden vapaata liikkuvuutta käsittelevä tekninen komitea;
- työntekijöiden lähettämistä työhön toiseen jäsenvaltioon käsittelevä asiantuntijakomitea;
- sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan tekninen toimikunta, tilintarkastuslautakunta ja sovittelulautakunta; ja
- pimeän työn vastaista yhteistyötä edistävä eurooppalainen foorumi.

Puheenjohtajavaltion ehdotuksen mukaan sosiaaliturvajärjestelmiä yhteen sovittavan hallintotoimikunnan tekninen toimikunta, tilintarkastuslautakunta ja sovittelulautakunta säilyisivät nykyisellään, eikä niitä siirrettäisi ELA:n osaksi. Muut lakkautettavat jatkaisivat, kunnes ELA on täysin toiminnassa.

Hallinto- ja johtamisrakenteen muodostaisivat

- hallintoneuvosto, jossa olisivat jäsenvaltioiden ja komission edustajat;
- toimitusjohtaja (oikeammin ”pääjohtaja”); ja
- neuvoo-antava sidosryhmien edustajien ryhmä, joka koostuisi unionin tason työmarkkinaosapuolista.

Työryhmiä tai asiantuntijapaneelleja voitaisiin perustaa erityisten tehtävien kuten sovittelun hoitamista tai tiettyjä toiminta-aloja varten (esim. pimeän työn torjunta). Tärkeä rooli ELA:n toiminnassa on jäsenvaltioiden nimittämällä kansallisilla yhteyshenkilöillä ja asiantuntijoilla. Myös kolmannet maat voivat osallistua ELA:n toimintaan.

Tiivistelmä ELA:n vaikutuksista

Ehdotus ei puutu toimivaltasuhteisiin eikä aineelliseen lainsäädäntöön, vaan tarkoitus on parantaa unionin lainsäädännön toimeenpanoa.

ELA:n avulla voidaan mm. kehittää laadukkaiden tietojen ja palveluiden antamista työvoiman rajat ylittävään liikkuvuuteen liittyvistä oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista; edistää yhdenvertaista kohtelua; sekä tehostaa valvontaa ja torjua erilaisia väärinkäytöksiä. Työntekijöiden lähettämiseen liittyvien tilanteiden tehokkaampi hallinta edistäisi yritysten tasavertaista kilpailua.

Suomi voisi saada hyötyä parantuvan tiedonvaihdon ja yhteistyön, jäsenmaille tarjottavan tuen sekä valmiuksien parantamisen kautta. Välillisesti taloudellista hyötyä tulisi esim.

liikkuvuuden parantumisesta, työnantajavelvoitteiden asianmukaisen hoitamisen tehostumisesta rajat ylittävissä tilanteissa ja harmaan talouden torjunnasta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 46 ja 48 artiklat, 53 artiklan 1 kohta, 62 artikla ja 91 artiklan 1 kohta

Neuvoston oikeudellinen yksikkö on lausunnossaan 26.9.2018 todennut, että oikeusperustaksi riittävät SEUT 46 ja 48 artiklat.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan (EMPL) 20.11.2018 hyväksymä raportti odotetaan hyväksyttävän täysistunnossa 28.-29.11.2018.

Raportin mukaan unionin on varmistettava, että vapaa liikkuvuus tarkoittaa myös oikeudenmukaista liikkuvuutta; että työntekijöiden oikeudet taataan ja niitä suojellaan kaikkialla EU:ssa; että epäoikeudenmukainen kilpailu työntekijöiden ja yritysten välillä estetään; ja että vapaaseen liikkuvuuteen liittyviin sosiaalisiin petoksiin ja väärinkäyttöön puututaan.

ELA:n olisi pitädyttävä tehtävässään, joka on unionin lainsäädännön täytäntöönpanon vahvistaminen ja jäsenvaltioiden tukeminen siinä. ELA:n toimivallasta poistettaisiin tehtäviä, kuten EURES ja tiedottaminen. Sosiaaliturvan koordinaatioasioista vastaavaan hallintotoimikunnan toimintaan ei puututtaisi.

Lisäksi ELA:lla tulisi olla keinoja saada aikaan todellisia käytännön muutoksia. Jäsenvaltioiden viranomaisten olisi osallistuttava ehdotettuihin yhteisiin tai rinnakkaisiin tarkastuksiin, joista ne voisivat kieltäytyä ainoastaan perustelluissa tapauksissa.

ELA:n olisi vastattava tehokkaasti EU -sääntöjen noudattamiseen sekä niiden tehokkaaseen ja vaikuttavaan täytäntöönpanoon liittyviin ongelmiin, jotka voivat vaarantaa luottamuksen ja oikeudenmukaisuuden sisämarkkinoilla. On erittäin tärkeää parantaa unionin lainsäädännön rajat ylittävää täytäntöönpanon valvontaa rajat ylittävän liikkuvuuden osalta ja puuttua väärinkäytöksiin.

Kansallinen valmistelu

EU –asioiden komitean jaostot ovat käsitelleet asiaa seuraavasti:

- sosiaaliasiat (EU-25) 9.4.2018, 11.6.2018 ja 27.11.2018 sekä kirjallinen menettely 26.4.2018;
- työsuojelu (EU-26) 5.6.2018, 26.9.2018 ja 19.11.2018 sekä kirjallinen menettely 26.4.2018;
- henkilöiden liikkuvuuteen liittyvät sosiaaliturvakysymykset (EU-27) 13.4.2018 ja kirjallinen menettely 26.4.2018;
- työoikeus (EU-28) 7.5.2018, 11.6.2018, 19.9.2018 ja 30.11.2018 sekä kirjallinen menettely 26.4.2018; sekä
- työllisyys (EU-29) 25.5.2018 ja 15.11.2018 sekä kirjallinen menettely 26.4.2018.

Ahvenanmaan maakuntahallitus on antanut lausuntonsa 16.5.2018 todeten, että jäsenvaltioiden työmarkkinaviranomaiset jo tekevät yhteistyötä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (EURES) puitteissa, liikkuvuuspalvelujen työntekijöille tarjoamisen ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisen osalta. Tällä hetkellä ei ole

selvää, mitä suoranaista hyötyä uuden EU-toimielimen, Euroopan työviranomaisen perustamisesta on, vaikka tarkoitus onkin asiallinen.

Eduskuntakäsittely

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on 14.6.2018 hyväksynyt kannanoton, jonka mukaan valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan (pöytäkirja TyVP 58/2018 vp).

Suuri valiokunta on 15.6.2018 hyväksynyt eduskunnan kannanoton SuVEK 65/2018 vp. Valiokunta yhtyy erikoisvaliokunnan kannanoton mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotus ei vaikuta kansalliseen lainsäädäntöön, eikä siihen ole nähtävissä muutostarpeita. Kukin jäsenvaltio toimii oman lainsäädäntönsä mukaan ELA:n tarjoamassa yhteensovitus- ja yhteistyörakenteessa.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 ja 27 §:ssä säädetään valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallan jaosta. EU:n työvoiman liikkuvuutta, sosiaaliturvan koordinaatiota ja lähetettyjä työntekijöitä koskevia säännöksiä sovelletaan myös Ahvenanmaalla. Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa lausunnossaan 16.5.2018, että asetuksen soveltamisala Ahvenanmaan itsehallintolain työllisyyden edistämistä koskevan 18 §:n 23 kohdan mukaan kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

ELA:n kustannukset vuosille 2019 - 20 olisivat noin 33 miljoonaa euroa ja vuonna 2023 noin 51 miljoonaa euroa. Nykyisen rahoituskehyskauden kustannuksista 70 % otettaisiin uudelleen kohdentamalla EU:n työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskevan ohjelman (EaSI) varoja sekä työllisyyden ja liikenteen toiminta-alojen itsenäisistä budjettikohdista. Loput 30 % saataisiin ottamalla käyttöön otsakkeen 1 a liikkumavaraa.

Henkilöstöä olisi noin 140, johon sisältyvät 60 jäsenvaltioiden lähettämää kansallista yhteyshenkilöä.

Tässä yhteydessä ei oteta kantaa tulevan rahoituskehyskauden kustannuksiin.

Jäsenmaiden odotetaan myös hyötyvän ELA:n toiminnasta muun muassa lisääntyvien verotulojen ja toimintojen tehostumisen kautta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea on antanut lausuntonsa 20.9.2018. Alueiden komitean lausunto on annettu täysistunnossa 8.-10.10.2018.

Komissio on käynnistänyt ELA:n perustamisen vauhdittamiseksi neuvoa-antavan ryhmän, jossa ovat mukana jäsenvaltiot, unionin tason työmarkkinaosapuolet, olemassa olevat työelämäalan EU-virastot ja muut olennaiset toimijat.

PL ja SE antoivat toissijaisuutta koskevan huomautuksen määräajassa komission annettua asetusehdotuksensa.

Jäsenvaltiot ovat yleisesti suhtautuneet rakentavasti ehdotuksen tavoitteisiin ja ELA:n perustamiseen huolimatta siitä, että käsittelyssä on nostettu esiin lukuisia erilaisia kysymyksiä, erityisesti sosiaaliturvan koordinaation osalta. Yhteinen näkemys on ollut siitä, että ELA:sta tulee saada todellista lisäarvoa eikä kansalliseen toimivaltaan, sääntelyyn ja asiantuntemukseen tule puuttua eikä aiheutua päällekkäisyyksiä. Kaikki Pohjoismaat ovat nostaneet esiin työmarkkinamallinsa, jossa työmarkkinaosapuolilla on tärkeä rooli.

FR, ES, SK, NL ja LU ovat pitäneet tärkeänä yhtenäisiä menettelyjä ja näin ollen myös sosiaaliturvan koordinaation mukanaoloa sovittelussa ja FR toivonut lisää aikaa asian valmistelulle. UK on ehdottanut kompromissina, että sosiaaliturvan koordinaation siirtämistä sovitteluun arvioitaisiin myöhemmin, kun ELA:n sovittelumenettely on ollut käytössä riittävän ajan, mikä on saanut kannatusta eräiltä jäsenvaltioilta.

Keskustelua on herättänyt myös tieliikenneala, jonka eräät jäsenvaltiot haluaisivat poistaa ELA:n toimialasta. Suomella ei ole ongelmaa maatielikenteen lainsäädännön sisällyttämisestä ELA:n toimialaan, koska ELA:n rooli olisi pelkästään avustava.

Suomi on ollut avoinna olevissa kysymyksissä enemmistön (ml. esimerkiksi DE, SE ja DK) kannalla. Suomen keskeisimmät muutosehdotukset on saatu mukaan puheenjohtajavaltion ehdotukseen.

Asiakirjat

14247/18

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM Hallitusneuvos Lippe Koivuneva; lippe.koivuneva@tem.fi; 050 396 0076
STM Hallitussihteeri Mira Saloheimo; mira.saloheimo@stm.fi; 046 9229 344

EUTORI-tunnus

EU/2018/0800

Litteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2018-00660

AKO Kojonsaari Tapani(TEM)

26.11.2018
JULKINEN

Asia

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan globalisaatiorahastosta (2021-2027)

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 06.12.2018 - 06.12.2018

U/E/UTP-tunnus

U 78/2018 vp

*Perusmuistio***Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu**

Euroopan komissio antoi Euroopan globalisaatiorahastoa koskevan asetusehdotuksen 30.5.2018.

Neuvosto saa asian valmistelutilanteesta puheenjohtajan tilanneraportin.

Suomen kanta

Suomi hyväksyy esitetyn edistymisraportin.

Pääasiallinen sisältö

Komission esityksen pääsisältö

Komissio korostaa EGR:lla olevan tärkeä rooli joustavana rahastona, josta tuetaan työpaikkansa laajamittaisissa rakenneuudistuksissa menettäneitä työntekijöitä ja autetaan heitä löytämään uusi työpaikka mahdollisimman pian. Unioni tarjoaa erityistä kertaluonteista tukea helpottamaan työttömäksi jääneiden työntekijöiden integroitumista uudelleen työelämään alueilla, aloilla ja toimialueilla tai työmarkkina-alueilla, joihin kohdistuu äkillinen vakava talouden häiriötila. EGR:n käytön tulisi tulevaisuudessa komission mukaan perustua vain rakenneuudistuksen vaikutuksiin.

Komission mukaan EGR:n on pysyttävä joustavana erityisvälineenä, joka toimii monivuotisessa rahoituskehyksessä vahvistettujen määrärahojen enimmäismäärien ulkopuolella.

Yksilöllisten palvelujen pakettien ja sen täytäntöönpanon kustannusten EU-rahoitusosuuden olisi oltava yhtä suuri kuin ESR+:n EU-rahoitusosuus kussakin jäsenvaltiossa. Komission ehdotuksen mukaan työttömäksi jääneiden työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien, joiden työskentely on loppunut, pitäisi voida hyötyä EGR:sta tasapuolisesti työsopimuksen tai -suhteen

laadusta riippumatta. Komission ehdotuksen mukaan EGR:n rahoitustukea voidaan myöntää aktiivisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin, jotka ovat osa yksilöllisten palvelujen koordinoitua pakettia, jonka tarkoituksena on helpottaa kohteena olevien edunsaajien ja erityisesti heikoimmassa asemassa olevien työttömäksi jääneiden henkilöiden integroimista uudelleen palkkatyöhön tai itsenäiseen ammatinharjoittamiseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää heikossa asemassa oleviin edunsaajiin, kuten nuoriin ja ikääntyneisiin.

Esitetyt muutokset nykyiseen kauteen verrattuna

Euroopan globalisaatorahaston ydinprosessit pysyisivät komission ehdotuksen mukaan melko muuttumattomina kaudella 2021–2027 verrattuna nykyiseen kauteen. Uuden EGR-asetusehdotuksen suurimmat muutokset liittyvät EGR:n toimintakriteerien uudelleenmäärittelyyn. Kun työntekijöiden ehdotettu kynnysarvo on nykyisessä asetuksessa 500 työttömäksi jäänyttä työntekijää, ehdottaa komissio uudeksi rajaksi 250 työttömäksi jäänyttä työntekijää. Jäsenvaltioille ehdotetaan myös mahdollisuutta hakea EGR:n tukea, jos työntekijävähennykset toteutetaan samalla alueella mutta eri toimialoilla. EGR:n tukea ei voisi hakea sellaisten julkisten työntekijävähennysten tapauksessa, jotka ovat suoraa seurausta julkisten määrärahojen leikkauksista.

Komissio ehdottaa, että jatkossa jäsenvaltion ei enää hakemuksessa tarvitse esittää laajaa analyysiä työntekijöiden taustasta, vaan EGR:n varojen käyttöönottamista koskevat päätökset perustuvat siihen, että vähintään 250 työntekijää on menettänyt työpaikkansa tietyn ajanjaksona. Ehdotuksen mukaan EGR:a hallinnoidaan edelleen yhteistyössä jäsenvaltioiden kesken.

Nykyisellä ohjelmakaudella (2014–2020) globalisaatorahasto on osoittautunut tehokkaaksi ja sillä on saavutettu korkeampi työttömäksi jääneiden työntekijöiden integrointiaste kuin aiemmalla ohjelmakaudella. Rahaston käyttö kokonaisuudessaan on kuitenkin jäänyt oletettua vähäisemmäksi.

Haasteiksi jäsenvaltioissa on nähty EGR:n pitkä käyttöönottomennettely sekä ongelmat työntekijävähennyksiin johtaneiden tapahtumien laajojen tausta-analyysien kokoamisessa, ja näihin liittyvän hallinnollisen taakan keventämistä sekä EGR:n käyttöönottoprosessin virtaviivaistamista komissio ehdotuksessaan tavoittelee.

Edistymisraportti

Komission ehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaalityöryhmässä seitsemän kertaa. Vaikka muutama muukin jäsenmaa Suomen lisäksi suhtautuu ehdotukseen varauksellisesti, pitää enemmistö jäsenmaista ehdotusta lähtökohdiltaan hyvänä. Puheenjohtajamaa Itävallan johdolla ehdotusta on muokattu mm. seuraavilta osin:

- EGR yleisten ja erityisten tavoitteiden kirkastaminen
- selvennetty jäsenmaan suorien budjettileikkausten aiheuttamien irtosanomistapausten tukikelpoisuusehtoja
- kevennetty edunsaajille suunnattujen digitaalisten taitojen pakollisuusvaatimusta
- lyhennetty komissiolle määriteltyä hakemuksen käsittelyaikaa
- poistettu komission oikeus hyödyntää kaikkia viestintään ja näkyvyyteen liittyviä materiaaleja
- linjattu EGR:n osarahoitusosuus yhdenmukaiseksi ESR + -ohjelman rahoituksen kanssa
- yksinkertaistettu indikaattori- ja seuranta vaatimuksia

Enemmistö jäsenmaista, ml. Suomi, haluaa kytkeä EGR:n toimintajakson MFF:n toimintajaksoon.

Ehdotus vaatii edelleen jatkotyöstöä. Koska asetusehdotus kuuluu monivuotiseen rahoituskehykseen liittyvään ehdotuspakettiin, kaikki säännökset, joilla on talousarviovaikutuksia tai jotka ovat luonteeltaan horisontaalisia, on päätetty käsitellä myöhemmin – ja jätetään näin ollen työryhmäkäsittelyn ulkopuolelle – odotettaessa, että monivuotisen rahoituskehyksen käsittelyssä edistytään.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Oikeusperustan muodostaa Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT-sopimus) ja erityisesti sen 175 artiklan kolmas kohta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin vastuukomitea on työllisyyskomitea (raportööri Maria Arena). Käsittely komiteassa on edelleen kesken.

Kansallinen valmistelu

Työllisyysjaosto (EU29) 15.11.2018
EU-ministerivaliokunta 31.11.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.11.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

EGR on yksi monivuotisessa rahoituskehyksessä vahvistettuihin määrärahojen enimmäismääriin sisällyttämättömistä erityisvälineistä, jonka vuotuinen enimmäismäärä on 200 miljoonaa euroa (vuoden 2018 hintoina) 1.1.2021 ja 31.12.2027 välisenä aikana.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asian käsittely liittyy käynnissä oleviin MFF-neuvotteluihin ja niiden lopputulokseen.

Asiakirjat

KOM (2018) 380 lopullinen
2018/0202 (COD) Progress report

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Tapani Kojonsaari TEM, p. 0504562547

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Oikeusministeriö

PERUSMUISTIO

OM2018-00496

LAVO Makkonen Timo(OM)

25.11.2018

Asia

**EU; TSTK-NEUVOSTO 6-7.12.2018; ASIAKOHTA 6;
YHDENVERTAISUUSDIREKTIIVIEHDOTUS**

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 06.12.2018 - 07.12.2018

U/E/UTP-tunnus

U 44/2008 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajamaa Itävalta esittelee 6.12.2018 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostolle (TSTK-neuvosto) tilanneselvityksen neuvotteluiden edistymisestä puheenjohtajuuskaudellaan.

Komissio antoi direktiiviehdotuksen 2.7.2008. Ehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaalisten kysymysten työryhmässä 18.7.2008 alkaen.

Suomen kanta

Suomen yleinen kanta direktiiviehdotukseen on seuraava: Suomi suhtautuu myönteisesti direktiiviehdotukseen, ja pitää tärkeänä tavoitetta turvata kaikille ihmisille mahdollisimman yhdenmukainen vähimmäissuoja syrjintää vastaan riippumatta siitä, millä perusteella ja millä elämänalalla syrjintää katsotaan tapahtuneen. Suomella on kuitenkin direktiiviehdotusta koskevia huolenaiheita liittyen siihen, että esteettömyyttä ja kohtuullisia mukautuksia koskevien säännösten käytännön merkitys, ml. kustannusvaikutukset, on ehdotuksessa jäänyt jossain määrin epäselväksi.

Suomi ottaa tiedoksi puheenjohtajan tilanneselvityksen. Selvitys antaa asianmukaisen kuvan neuvotteluiden kulusta Itävallan kaudella.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotetun direktiivin tarkoituksena on yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi ehkäistä työelämän ulkopuolisilla aloilla sellaista syrjintää, joka perustuu uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Direktiivi täydentäisi EU:n nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä ja loisi tätä kautta aikaisempaa yhdenmukaisemman vähimmäistason suojalle syrjintää vastaan. Ehdotus perustuu SEUT 19 artiklan 1 kohtaan (aiempi 13 artikla), jonka perusteella on annettu neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY.

Komission heinäkuussa 2008 antama ehdotus on työryhmäkäsittelyn aikana monilta osin muuttunut ja myös täsmentynyt erityisesti suhteessa direktiivin soveltamisalaan, vammaisten oikeuksia koskeviin säännöksiin sekä unionin ja jäsenmaiden väliseen toimivallanjakoon. Direktiivin etenemistä on merkittävästi hidastanut se, että sen hyväksyminen neuvostossa edellyttää yksimielisyyttä.

Tilannekatsauksessaan puheenjohtajamaa toteaa, että suurin osa valtuuskunnista pitää direktiivin tarkoitusta tärkeänä. Useat valtuuskunnat ovat korostaneet direktiivin merkitystä YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpanon kannalta. Eräiden maiden valtuuskunnat ovat toivoneet kunnianhimoisempia säännöksiä erityisesti vammaisten oikeuksiin liittyen. Toisaalta muutamat muut maat ovat aikaisemmin kyseenalaistaneet tarpeen direktiiville, jonka ne katsoivat olevan toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden vastainen. Direktiivin oikeusvarmuudesta ja kustannusvaikutuksista on myös esitetty huolenaiheita. Kaikilla mailla on ehdotukseen yleinen tarkasteluvarauma ja kahdella maalla yleisvaraukset ehdotukseen sinänsä.

Itävallan puheenjohtajuuskaudella ehdotusta käsiteltiin 25.7 ja 1.11 pidetyissä työryhmän kokouksissa. Puheenjohtajamaa teki tekstiehdotuksia koskien moniperusteista syrjintää, vammaisuutta koskevia säännöksiä, oletettavaan perustuvaa syrjintää sekä seuraamuksia. Moniperusteisen syrjinnän osalta ehdotus koski sitä kysymystä, tulisiko moniperusteisen syrjinnän määritelmässä ottaa huomioon myös sukupuoli ja etninen alkuperä, joita käsitellään muissa syrjintää koskevissa direktiiveissä. Tekstiehdotuksissa käsiteltiin myös vammaisuuteen perustuvan oikeasuhteisen erilaisen kohtelun sallimista koskevan poikkeuksen laajuutta tekemällä ero *vammaisuuden* ja *terveydellisen syyn* välillä. Puheenjohtajavaltio pyrki myös selkeyttämään tekstiä lisäämällä uusia esimerkkejä, jotka kuvaavat *kohtuuttoman rasitteen* arvioinnissa käytettäviä kriteereitä. Keskusteluista ei ilmennyt konsensusta näistä kysymyksistä.

Tilanneselvityksen lopuksi pj-maa toteaa, että vaikka direktiiviehdotuksen tavoitteilla on laaja kannatus, tarvitaan teknistä työtä ja uusia laajoja poliittisia keskusteluja ennen kuin neuvostossa voidaan saavuttaa tarvittava yksimielisyys.

Direktiiviehdotuksen sisältö ja Suomen kannat ilmenevät yksityiskohtaisemmin eduskunnalle 21.4.2010 toimitetusta U-jatkokirjelmästä 44/2008 vp.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 19 artiklan 1 kohta; neuvoston yksimielinen päätös ja parlamentin hyväksyntä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Parlamentti on antanut ehdotuksesta lainsäädäntöpäätöslauselman 2.4.2009, hyväksyen ehdotuksen tarkistuksin. Asian raportoijana toimi Kathalijne Maria Buitenweg.

Direktiivin antaminen edellyttää neuvoston yksimielisen päätöksen lisäksi parlamentin hyväksyntää. EP:n uutena raportoijana toimii Ulrike Lunacek.

Kansallinen valmistelu

Ehdotukseen on sen eri käsittelyvaiheissa saatu kommentteja ministeriöiltä, Ahvenanmaan maakunnalta ja etujärjestöiltä. Direktiiviehdotuksesta on järjestetty kuulemis- ja keskustelutilaisuus 16.3.2010. Ehdotusta on käsitelty eri EU-jaostoissa (EU35, EU25 ja EU6) ja se on ollut EU-asioiden komitean kirjallisessa käsittelyssä 17.9.2008 sekä EU-asioiden ministerivaliokunnassa osana TSTK-neuvoston valmisteluja vuodesta 2008 lähtien kahdesti vuodessa.

Direktiiviehdotusta koskeva U-jatkokirjelmä 44/2008 vp toimitettiin eduskunnalle 21.4.2010.

Eduskuntakäsittely

TyVL 22/2008 vp
PeVL 34/2008 vp
PeVP 41/2010 vp
TyVL 10/2010 vp

Direktiiviehdotusta koskevia perusmuistioita on käsitelty eduskunnan suuressa valiokunnassa osana TSTK-neuvoston valmisteluja v. 2008 lähtien kahdesti vuodessa.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Suomi on saattanut aikaisemmat yhdenvertaisuutta koskevat direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) täyttää ehdotetussa direktiivissä säädettävät vaatimukset suurelta osin jo nyt. Direktiivin hyväksyminen edellyttäisi eräitä pääasiallisesti pienehköjä täsmennyksiä kansalliseen lainsäädäntöön.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta muun muassa asioissa, jotka koskevat elinkeinoitoimintaa tietyillä aloilla, sosiaalihuoltoa, terveyden- ja sairaanhoitoa sekä opetusta. Vuoden 2005 maakuntalaki syrjinnän ehkäisemisestä Ahvenanmaan maakunnassa perustuu EU:n syrjintä- ja työsyryntädirektiiveihin, ja puheena olevan direktiivin hyväksyminen saattaa edellyttää myös maakuntalakien tarkistamista.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiivillä ei olisi valvontaviranomaisten (yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta) toiminnan osalta merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Direktiivi edellyttäisi, että eräiden julkisten ja yksityisten palveluiden tarjoajien tulisi ryhtyä tapauskohtaisiin kohtuullisiin mukautustoimiin, jotta vammaiset henkilöt voivat tosiasiallisesti saada yhtäläisiä palveluita muiden ihmisten kanssa. Vastaavasta velvollisuudesta säädetään yhdenvertaisuuslaissa. Esteettömyyttä koskevan sääntelyn osalta vaikutuksista ei tässä vaiheessa ole mahdollista esittää arviota, koska keskustelu sääntelyn sisällöstä ja sen vaikutuksista jatkuu työryhmässä edelleen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Direktiiviehdotuksen etenemistä on merkittävästi hidastanut muutaman jäsenvaltion esittämät periaatteelliset varaukset direktiiviehdotusta kohtaan.

Asiakirjat

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

Tilanneselvitys 14253/18

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

OM, Timo Makkonen, timo-makkonen@om.fi, p. 02951 50230.

EUTORI-tunnus

EU/2008/1180

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2018-00662

TTM Maunu Tallamaria(TEM)

26.11.2018

Asia

TSTK-neuvosto 6.-7.12.2018: Eurooppalainen ohjausjakso 2019

Kokous

06.12.2018 - 07.12.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

TSTK-neuvosto 6.-7.12.2018: Eurooppalainen ohjausjakso 2019

- Periaatekeskustelu

- a) Vuotuinen kasvuselvitys (AGS), Varoitusmekanismeja koskeva kertomus (AMR), Yhteisen työllisyysraportin luonnos (JER) ja euroalueen talouspolitiikan suositusluonnos

-Komission esitys

- b) Lausunto euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suositusehdotuksen työllisyys- ja sosiaalisista näkökohdista

-Työllisyyteen ja sosiaaliseen kehitykseen liittyvien näkökohtien hyväksyminen

- c) Temaattiset arviot digitalisaation yhteiskunnallisista vaikutuksista (SPC) ja Työn digitalisaatiosta ja robotisaatiosta (EMCO): avainkohtia

-EMCO:n ja SPC:n avainviestien hyväksyminen

- d) Pitkäaikaistyöttömyyttä koskevan suosituksen täytäntöönpano: Työllisyyskomitean viestit TSTK-neuvostolle

-Hyväksyminen

Suomen kanta

- a) Vuotuinen kasvuselvitys (AGS), Varoitusmekanismeja koskeva kertomus (AMR), Yhteisen työllisyysraportin luonnos (JER) ja euroalueen talouspolitiikan suositusluonnos

Suomi ottaa tiedoksi komission esittelyt. Työllisyystilanne EU:ssa on parantunut edelleen, mutta jäsenmaiden välillä on eroja. Tuottavuus on ollut EU:ssa merkittäviä kilpailijamaita heikompi jo kahden vuosikymmenen ajan. Aktiivisia toimia työllisyyden edistämiseksi tulee jatkaa. Näihin kuuluvat myös toimet työmarkkinasiirtymien tukemiseksi ja osaamistason nostamiseksi.

Jatkossa tulee kiinnittää vahvemmin huomiota koko työvoimapotentialin hyödyntämiseen, mukaan lukien erityisesti maahanmuuttajataustaiset henkilöt ja muun muassa osatyökykyiset. Lisäksi tulee varmistaa kaikille riittävä osaamisen taso, mukaan lukien perustaidot, erityisesti digitaaliset taidot.

Työllistymispotentiaaliinsa nähden alikäytettyjä ryhmiä ovat mm. nuoret, heikosti koulutetut ja maahanmuuttajat. Naisten työllisyys nousee nopeasti, mutta palkkaerot sukupuolten välillä ovat edelleen ongelma.

Pääpaino tulisi olla ongelmien ennaltaehkäisyssä. Jäsenmaiden tulisi vaikuttaa elintapoihin, sosiaaliseen hyvinvointiin, osallisuuteen ja elinympäristöön, ehkäistä tapaturmia sekä kaventaa terveyseroja.

Ikääntymispolitiikoiden tavoitteena tulee olla omassa elämässään, yhteiskunnassa ja taloudessa aktiiviset ja toimintakykyiset ikääntyvät ihmiset, taloudellisesti kestävä väestörakennemuutos, toimivat rahoitusmarkkinat sekä yritys- ja kehittämistoimintaa ruokkivat markkinat. Väestön ikääntymisen myötä on tärkeää tukea ikääntyvien työntekijöiden työkykyä muun muassa huolehtimalla työssä tarvittavasta uudesta osaamisesta, jotta puutteet osaamisessa eivät muodostu työssä jatkamisen esteeksi.

Suomi pitää tärkeänä talouden ja sosiaalisen kehityksen keskinäisriippuvuuksien tarkastelua myös EU-tasolla. Uudistusten vaikutusten arviointia on kehitettävä talouden, työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden edistämisen näkökulmista. Hyvinvointiin tehtävillä panostuksilla voi olla merkittäviä taloudellista kasvua edistäviä vaikutuksia. Hyvinvointitalouden näkökulmasta on tärkeä lisätä ymmärrystä siitä, miten ihmisten hyvinvointi lisää tuottavuutta, luo edellytyksiä talouden kasvuille sekä vähentää julkisia menoja pitkällä aikavälillä. Eri politiikan alueiden hyvinvointivaikutukset on hyvä tuoda nykyistä korostuneemmin esiin.

b) Euroalueen suositus

Suomi voi hyväksyä komission esityksen euroalueen suosituksiksi työllisyyteen ja sosiaaliseen kehitykseen liittyvien näkökohtien osalta.

c) Temaattiset arviot digitalisaation yhteiskunnallista vaikutuksista (SPC) ja Työn digitalisaatiosta ja robotisaatiosta (EMCO): avainkohtia

Suomi voi hyväksyä työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteoiden avainviestit.

d) Pitkäaikaistyöttömyyttä koskevan suosituksen täytäntöönpano: Työllisyyskomitean viestit TSTK-neuvostolle

Suomi voi hyväksyä työllisyyskomitean viestit.

Pääasiallinen sisältö

Vuotuinen kasvuselvitys (AGS)

Euroopan talouskasvu on jatkunut keskeytyksettä jo viisi vuotta. Talouden hyvä kehitys on heijastunut myös työllisyyden kasvuun ja maiden sosiaaliseen kehitykseen. EU:n sosiaalinen kehitys on ollut suotuisaa viime vuonna. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot ovat kasvaneet, työttömyys on vähentynyt ja köyhyysriskissä olevien määrä pienentynyt.

EU:n alueen haasteita ovat tuottavuuden kasvattaminen, pitkäaikaistyöttömien saaminen työmarkkinoille, työntekijöiden riittävän osaamistason varmistaminen, tulonjaon eriarvoisuuden vähentäminen, EU:n sekä jäsenmaiden sisäisten sosioekonomisten erojen kaventaminen sekä väestörakenteen ikääntymiseen liittyvät haasteet eläkejärjestelmien, terveydenhuollon sekä pitkäaikaishoidon osalta.

Lisää uudistuksia tarvitaan, jotta työmarkkinoilla vallitsisi tasapaino joustavuuden ja turvan välillä. Tuottavuuden parantamisen tulee hyödyttää kaikkia kansalaisia. Tulonjako on EU:ssa tasaisempi kuin muissa kehittyneissä maissa, mutta EU:ssakin tuloerot ovat suuremmat kuin ennen finanssikriisiä.

Laadukkaiden investointien ja rakenneuudistusten jatkamisen avulla tulee lisätä tuottavuutta, osallisuutta ja instituutioiden toimivuutta. Tuottavuuteen sidottu palkkojen kasvu voi vähentää epätasa-arvoa ja parantaa elintasoja. Köyhyyden ja eroarvoisuuden vähentäminen on yhteydessä tehokkaaseen verotus- ja etuusjärjestelmien yhteisvaikutukseen. Jäsenmaiden tulee edistää aktiivointia ja sosiaalista osallisuutta sekä taata kustannuksiltaan kohtuulliset ja laadukkaat hoivapalvelut. Erityisesti on otettava huomioon epätyypillisissä työsuhteissa olevien sosiaaliturva, maahanmuuttajien asema sekä hoivavastuiden jakautuminen. Uudistuksilla on pyrittävä kustannustehokkuuteen ja palveluiden järkevään integrointiin. Ongelmien ennalta ehkäisy on tärkeää.

Hallinnon on toimittava tehokkaasti. Olenaisia tekijöitä ovat laadukas ja tasapainoinen sääntely-ympäristö, lain kunnioitus, korruption vastustaminen, julkisten palveluiden digitalisoinnin hyödyntäminen, hallinnon läpinäkyvyys ja julkisen sektorin lahjomattomuus, tiedotusvälineiden itsenäisyys sekä kansalaisyhteiskunnan osallistumisen turvaaminen.

Makrotalouden tasapainon säilyttäminen on tärkeää järkevän finanssipolitiikan keinoin ja sitoutumalla EU:n yhteisiin sääntöihin. Ihmisten pidentynyt elinikä luo paineita hyvinvointijärjestelmille. Julkisen talouden pitkän aikavälin rahoituksellisen kestävyuden vuoksi on syytä etsiä tasapainoa eläkeuudistuksissa eläkevuosien ja työelämään osallistumisen välillä sekä tukea täydentäviä eläkesäästämisen muotoja.

EU:n ja jäsenvaltioiden on kyettävä toimimaan päättäväisesti ja johdonmukaisesti osallistavan ja kestävä kasvun hyväksi sekä vahvistamaan yhdessä kykyään vastata talouden häiriöihin ja pitkän aikavälin maailmanlaajuisiin epävarmuustekijöihin sekä haasteisiin. Jäsenmaiden tulee huomioida komission tässä vuotuisessa kasvuselvityksessä asettamat prioriteetit kansallisessa politiikassaan ja kansallisissa uudistusohjelmissaan. Jäsenmaita kehoitetaan hyödyntämään EU-tason rahoitusvälineiden tarjoamat mahdollisuudet kasvua tukevissa investoinneissaan. Talous- ja sosiaalipolitiikan

koordinaatio on tärkeässä roolissa paremman synergian löytämiseksi eri painopistealueiden välillä.

Varoituskoneismia koskeva kertomus (AMR)

Varoituskoneismia koskeva kertomus on tarkoitettu makrotalouden epätasapainojen havaitsemiseen. Siinä todetaan, että vuonna 2019 on tehtävä perusteellinen tarkastelu yhteensä 13 jäsenvaltiosta. Menettelyssä arvioidaan, onko jäsenvaltioissa todella kyse makrotalouden epätasapainoista.

Jäsenvaltioista, joissa havaittiin epätasapainoja edellisessä makrotalouden epätasapainoa koskevassa menettelyssä, tehdään perusteellinen tarkastelu automaattisesti myös vuonna 2019. Tällaisia maita on 11: Alankomaat, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Kroatia, Kypros, Portugali, Ranska, Ruotsi ja Saksa. Myös Kreikasta ja Romaniasta tehdään perusteellinen tarkastelu. Suomi poistui MIP-menettelystä vuonna 2017.

Yhteisen työllisyysraportin luonnos (JER)

Yhteisen työllisyysraportin luonnoksesta, jossa analysoidaan Euroopan työllisyys- ja sosiaalitalannetta, käy ilmi, että uusia työpaikkoja syntyy, työttömyys vähenee ja sosiaalinen tilanne paranee kaikkialla EU:ssa. Raportti sisältää myös sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun havainnot. Tulostaulussa analysoidaan jäsenvaltioiden suoritumista Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden noudattamisessa.

Työllisyyskehitys on ollut positiivista, mutta jäsenmaiden välillä silti eroja. Työttömyysaste on edelleen korkea tietyissä jäsenmaissa. Osa-aikatyön yleistyminen on edelleen jatkunut, osittain ei-vapaaehtoisesti. Palkkataso ei ole kasvanut sillä vauhdilla kuin positiivisen työllisyyskehityksen myötä saattaisi odottaa. Vuoden 2018 toisella neljänneksellä EU:ssa oli 239 miljoonaa työllistä eli enemmän kuin koskaan aiemmin. Noin 12 miljoonaa uutta työpaikkaa on luotu Junckerin komission astuttua virkaan. Myös työttömyys on laskenut finanssikriisiä edeltävälle tasolle, vaikka joissakin jäsenmaissa työttömyys on edelleen korkea. Työllisten määrä on kasvanut nopeammin kuin työtuntien määrä.

Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien osuus pieneni huomattavasti vuonna 2017: heitä oli yli viisi miljoonaa vähemmän kuin edellisenä vuotena. Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien kokonaismäärä alitti finanssikriisiä edeltäneen tason.

Talouden elpyminen ei kuitenkaan ole vielä saavuttanut kaikkia yhteiskuntaryhmiä. Samalla kun mm. naisten ja ikääntyneiden työllisyys on kasvanut, erityisesti alhaisen koulutuksen omaavat ja vammaiset ovat jääneet työllisyyskehityksessä jälkeen. Samoin maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllisyys on huomattavasti natiiviväestöä alhaisempi ja ero on kasvanut. Erityisesti ongelmia on maahanmuuttajanaisten työllistymisessä.

Naisten osallistuminen työmarkkinoille lisääntyy edelleen nopeasti, mutta tämä ei ole vielä merkittävästi pienentänyt sukupuolten välistä palkka- ja eläke-eroa.

Nuorten työllisyystilanne on parantunut tehokkaasti, mutta on silti erityinen haaste muutamissa jäsenmaissa. Raportti nostaa myös esille erityisen tarpeen parantaa perustaitoja, mm. digitaitoja sekä huolehtia siitä, että uudelleen- ja jatkokoulutus

kohdistuu sitä tosiasiallisesti tarvitseville. Raportti myös toteaa koulutuksen kehittyneen työelämälähtöisempään suuntaan.

Kotitalouksien tulot kasvavat, mutta joissakin jäsenvaltioissa ne ovat edelleen pienemmät kuin ennen kriisiä. Reaalipalkkojen nousu kiihtyi vuonna 2018, mutta nousu jää alle tuottavuuden kasvun ja odotettua heikommaksi, kun myönteinen tilanne työmarkkinoilla ja talouden suorituskyky otetaan huomioon. Yleisemmällä tasolla epätasa-arvo ja köyhyys ovat edelleen huolenaiheita.

Eliniän piteneminen ja väestön ikääntyminen asettavat eläke-, terveydenhuolto- ja hoivajärjestelmille muutospaineita. Laadukkaiden terveys- ja hoivapalveluiden saatavuuden ja tehokkuuden parantamisen tulee olla uudistusten lähtökohtina.

Työmarkkinoiden segmentointi pysyvässä työsuhteessa oleviin ja muihin aiheuttaa edelleen ongelmia tietyissä maissa.

Työttömyysturvan aktivointivaadetta on lisätty yleisesti. Julkiset työvoimapolitiset palvelut ovat edelleen yleisin tapa taata tasavertaiset palvelut kaikille. Maahanmuuttajien osalta työvoimapolitisten sekä aktiivisten työmarkkinatoimien tarjonta ei aina ole systemaattista.

Suositus euroalueen talouspolitiikasta

Euroalueen talouspolitiikkaa koskevaa suositusta, jossa esitetään euroalueen toiminnan kannalta ratkaisevan tärkeitä konkreettisia toimenpiteitä, on virtaviivaistettu, jotta voidaan keskittyä voimakkaammin keskeisiin haasteisiin. Suosituksessa kehoitetaan toimenpiteisiin, joilla tuetaan osallistavaa ja kestävä kasvua sekä parannetaan kestävyys, palautetaan tasapaino ja edistetään talouksien lähentymistä euroalueella. Etusijalle olisi asetettava uudistukset, joilla lisätään tuottavuutta ja kasvupotentiaalia, syvennetään sisämarkkinoita, parannetaan liiketoimintaympäristöä, edistetään investointeja ja parannetaan työmarkkinoita.

Komissio suosittelee, että julkisen talouden laatua ja rakennetta parannetaan sekä kasvatetaan taas finanssipoliittisia puskureita, jotta seuraavan taantumien aikana olisi enemmän liikkumavaraa. Jäsenvaltioiden, joilla on vaihtotaseen alijäämä, olisi pyrittävä lisäämään tuottavuutta ja vähentämään ulkomaanvelkaa. Jäsenvaltioiden, joilla on vaihtotaseen ylijäämä, olisi vahvistettava investointien kasvua ja palkkojen nousua tukevia olosuhteita.

Komissio suosittelee, että verotuksen painopistettä siirretään pois työn verotuksesta, vahvistetaan koulutusjärjestelmiä, investoidaan osaamiseen ja lisätään aktiivisen työvoimapolitiikan ja sosiaalisen suojelun järjestelmien tuloksellisuutta ja riittävyttä. Aktiivisen työvoimapolitiikan toimilla tulee tukea siirtymiä työmarkkinoilla. Tämä on Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden mukaista.

Komissio kehottaa myös etenemään nopeasti Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelyssä vuosien 2021–2027 monivuotiseen rahoituskehukseen liittyvien komission ehdotusten mukaisesti. Ehdotukset koskevat muun muassa uudistusten tukiohjelmia ja Euroopan investointien vakautusjärjestelyä.

Suosituksessa kehoitetaan jatkamaan pankkiunionia koskevaa työtä ottamalla käyttöön yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteinen varautumisjärjestely ja perustamalla eurooppalainen talletussuojajärjestelmä. Myös finanssimarkkinoiden yhdyntymiseen olisi

pyrittävä vahvistamalla eurooppalaista sääntely- ja valvontarakennetta. Järjestämättömien lainojen määrää olisi pyrittävä edelleen vähentämään, ja niiden kertymistä olisi jatkossa ehkäistävä. Jotta pankkiunioni saadaan valmiiksi, on edelleen ratkaisevan tärkeää, että marraskuussa 2016 esitetty pankkipaketti hyväksytään vuoden 2018 loppuun mennessä. Yhdentyneempi finanssisektori – valmis pankkiunioni ja todellinen pääomamarkkinaunioni – auttaa vahvistamaan euron kansainvälistä roolia niin, että se vastaa paremmin euroalueen painoarvoa maailmassa.

Pitkäaikaistyöttömyyttä koskevan suosituksen täytäntöönpano: työllisyyskomitean viestit TSTK-neuvostolle

Työllisyyskomitea esitti 2. arvion neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta 3.10.2018. Ensimmäinen arvio suoritettiin 15.12.2016. Vaikka pitkäaikaistyöttömyys onkin vähentynyt lähes kaikissa jäsenmaissa, se on edelleen ongelma, ja sen vaihtelu EU-alueella on suurta. Kaikki jäsenmaat ovat parantaneet suosituksen täytäntöönpanoa, mutta toteutuksen taso vaihtelee. Komitea toteaa, että julkisten työvoimapalveluiden (PES) kapasiteetti on olennainen tehokkaan toteutuksen kannalta, ja korostaa ESR-rahoituksen positiivisia vaikutuksia.

Arvion mukaan useissa jäsenmaissa pitkäaikaistyöttömien rekisteröinti on edellytys työvoimapalveluiden vastaanottamiselle, mikä on auttanut saamaan työttömiä työvoimapalveluiden piiriin. Lisäpalvelut ovat arvion mukaan tärkeitä pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa. Palveluiden koordinointi aiheuttaa haasteita useille jäsenmaille. Jäsenmaiden toteutustavat vaihtelevat myös ns. yhden luukun palvelun toteutuksen suhteen. Jäsenmaat ovat onnistuneet aktivoimaan ja osallistamaan työttömiään eri tavoin, mutta strategisempaa lähestymistapaa suositellaan erityisesti yhteistyöhön työmarkkinaosapuolten kanssa. Kaikkia jäsenmaita kehoitetaan parantamaan datan keräyksen laatua ja parantamaan pitkäaikaistyöttömien seurantaa myös työttömyyden jälkeen esimerkiksi linkitetyillä rekistereillä.

Temaattiset arviot Digitalisaation sosiaalisista aspekteista (SPC) ja Työn digitalisaatiosta ja robotisaatiosta (EMCO): avainkohtia

Lisääntyvä digitalisaatio ja robotisaatio tuovat työhön sekä mahdollisuuksia että haasteita. Työn uudet muodot tulevat yleistymään tulevina vuosina. Teknologinen kehitys on luonut uusia markkinoita, tuotteita ja töitä, sekä lisännyt työn laatua ja turvallisuutta, mutta on myös johtanut työn vähenemiseen tietyillä, erityisesti matalan koulutuksen sektoreilla. Näiltä sektoreilta irtisanottuja työntekijöitä tulee tukea uudelleenkouluttautumisessa. Teknologinen kehitys ja työtarpeen muutokset on huomioitava jäsenmaissa. On huolehdittava, että sosiaaliturva ja lainsäädäntö pysyvät mukana työn ja teknologian kehityksessä. Myös tekoälyn roolia yhteiskunnassa tulee pohtia monelta kantilta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 148 artikla

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Työllisyysjaosto (kirjallinen menettely)

Sosiaalijaosto 27.11.2018
EU-ministerivaliokunta 30.11.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.11.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**Taloudelliset vaikutukset****Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät****Asiakirjat**

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6462_fi.htm

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Markus Seppelin, STM, markus.seppelin@stm.fi, p. 0295163217

Pauliina Porkka, TEM, pauliina.porkka@tem.fi, p. 0295048278

Tallamaria Maunu, TEM, tallamaria.maunu@tem.fi, p. 0503188521

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Sosiaali- ja terveysministeriö

PERUSMUISTIO

STM2018-00419

SVO Saloheimo Mira(STM)

21.11.2018

Asia

TSTK-neuvosto 6.-7.12.2018; Asiakohta 8; Ehdotus neuvoston suositukseksi sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöille ja itsenäisille ammatinharjoittajille

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 06.12.2018 - 07.12.2018

U/E/UTP-tunnus

E 40/2018

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Coreper I hyväksyi 23.11.2018 poliittisen yhteisymmärryksen suosituksesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvasta käsiteltäväksi TSTK – neuvostossa 6.12.2018.

Komissio antoi 13.3.2018 ehdotuksen neuvoston suositukseksi sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta (COM(2018) 132 final). Suositusehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaalityöryhmässä Bulgarian ja Itävallan puheenjohtajuuskausilla.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä suositusehdotuksen.

Yleisesti suosituksen tavoitteet ovat Suomelle tärkeitä. Olennaista on myös se, että muissa jäsenvaltioissa sitoudutaan yhteisesti tavoittelemaan kattavaa sosiaalisen suojelun tasoa.

Sosiaalisen suojelun takaaminen kaikille on Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvajärjestelmän kantava periaate, jonka perusta on ilmaistu perustuslain 19 §:ssä. Suomen sosiaaliturvajärjestelmän universaalien perusrakenteen takia pääosa suositusehdotuksen tavoitteista toteutuu jo täysin. Suosituksessa olevat periaatteet sosiaaliturvan tosiasiallisesta saatavuudesta sitä tarvittaessa, etuuksien riittävydestä ja siitä avoimesti tiedottamisesta kansalaisille ovat myös kansallisesti tärkeitä periaatteita.

Suomelle olennaista on se, että EU:n ja jäsenvaltioiden toimivallan jako säilyy selvänä ja toimivalta sosiaaliturvan määrittämisestä säilyy jäsenvaltioiden käsissä. Tämän takia suositus on sopiva instrumentti asian edistämiseksi EU:n tasolla. Suomen muutosehdotukset on huomioitu hyvin ja Suomen kannalta tärkeimmät muutokset on saatu suositukseen sosiaalityöryhmän neuvottelujen aikana. Nämä koskevat erityisesti suosituksen kohtia sosiaaliturvan riittävydestä ja etuusoikeuksien säilyttämisestä.

Pääasiallinen sisältö

Pääasiallinen sisältö

Suosituksen tavoitteena on edistää Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toteuttamista. Pilarin periaatteen 12 mukaan työntekijöillä ja vastaavin ehdoin myös itsenäisillä ammatinharjoittajilla tulee olla työsuhteen tyypistä ja kestosta riippumatta oikeus riittävään sosiaaliseen suojeluun. Komission alkuperäiseen ehdotukseen verrattuna puheenjohtajan ehdotuksessa suosituksen muotoilut ovat jonkun verran lieventyneet, mutta päätavoitteet ovat säilyneet pitkälti samoina.

Ensisijainen tavoite suosituksella on turvata sosiaalisen suojelun saatavuus kaikille työntekijöille ja itsenäisille ammatinharjoittajille jäsenvaltioissa. Suosituksen henkilöllinen soveltamisala koskee työntekijöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia ja aineellisena soveltamisalana on sosiaaliturvan alat, jotka koskevat työttömyysetuuksia, sairaus- ja terveydenhuoltoetuksia, äitiys- ja vastaavia isyysetuuksia, työkyvyttömyysetuuksia, vanhuusetuuksia ja työtapaturma- sekä ammattitautietuuksia. Suosituksen mukaan jäsenvaltioiden tulee tavoitella sosiaaliturvan kattavuutta, riittävyttä sekä noudattaa avoimuuden periaatetta sosiaalisessa suojelussa. Suosituksen soveltamisalan ulkopuolelle on selkeyden vuoksi nimenomaisesti rajattu yksityiset vakuutus tuotteet sekä sosiaalihuollon piiriin pääsy.

Suosituksen mukaan, jäsenvaltioiden tulisi ulottaa sosiaalisen suojelun muodollinen kattavuus pakollisena kaikille työntekijöille heidän työsuhteensa tyypistä ja kestosta riippumatta. Itsenäisten ammatinharjoittajien osalta sosiaalisen suojelun kattavuuden tulisi olla vähintään vapaaehtoista ja soveltuvin osin pakollista.

Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa sosiaalisen suojelun tosiasiallinen kattavuus, käytännössä tarkoittaen sosiaalisen suojelun tehokasta toteutumista, työsuhteen tyypistä ja työmarkkina-asemasta riippumatta tarkistamalla maksuja ja oikeuksia koskevia sääntöjä, järjestelmän kestävyys ja väärinkäytösten estäminen huomioiden ja kunnioittaen jäsenvaltioiden toimivaltaa. Suosituksen tavoitteena on lisäksi se, että yksilöt eivät menetä oikeuksiaan, joka voidaan turvata siten, että sosiaalisen suojelun oikeudet säilyvät, ne kertyvät tai ne voivat olla siirrettäviä järjestelmien välillä.

Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa sosiaalisen suojelun riittävyys suojelun tarpeen realisoituessa. Jäsenvaltioiden tulisi samalla varmistaa sosiaaliturvamaksujen oikeasuhtaisuus henkilöiden maksuvalmiuteen nähden ja mukauttaa järjestelmiä edunsaajien tilanteeseen nähden. Suosituksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi noudattaa avoimuuden periaatetta ja tarvittaessa parantaa sosiaaliseen suojeluun liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevien tietojen saatavuutta sekä tavoitella hallinnollisten vaatimusten yksinkertaisuutta.

Suosituksen loppumääräykset koskevat täytäntöönpanoa, raportointia ja arviointia. Jäsenvaltioiden tulee tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan parantaa ja kerätä tilastotietoja ja laatia suunnitelma suosituksen täytäntöönpanosta. Sosiaalisen suojelun komitea yhdessä komission kanssa laativat ehdotuksen vertailukehyksen suosituksen seurannaksi ja komissio tulee arvioimaan suosituksen täytäntöönpanoa kolmen vuoden kuluessa. Suosituksen täytäntöönpanosta keskusteltaisiin käynnissä olevien eurooppalaisen ohjauksen ja avoimen koordinaation prosessien yhteydessä. Lisäksi suosituksen noudattamista voitaisiin tukea muun muassa keskinäisen oppimisen ohjelmilla sekä kokeiluja ja uudistuksia jäsenvaltioissa tukevalla rahoituksella.

Neuvoston suositukset eivät ole oikeudellisesti sitovia säädöksiä

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvoston suosituksen perustana olisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 292 artikla yhdessä sen 153 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 153 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan sekä 352 artiklan kanssa. Suosituksen oikeusperustasta johtuen osassa jäsenvaltioita edellytetään erillistä kansallista käsittelyä parlamenteissa ennen kuin suositus voidaan lopullisesti hyväksyä neuvostossa. Neuvosto tekee ratkaisunsa sosiaaliturvaa ja sosiaalista suojelua koskevissa asioissa yksimielisesti.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Suositus ehdotusta on käsitelty EU –asioiden komitean jaostoissa seuraavasti:

- EU25(sosiaaliasiat) -valmistelujaostossa 9.4.2018 ja 27.11.2018 sekä kirjallisessa menettelyssä 16.5.2018
- EU27(henkilöiden liikkuvuuteen liittyvät sosiaaliturvakysymykset) - valmistelujaostossa 13.4.2018 ja 13.6.2018 sekä kirjallisessa menettelyssä 16.5.2018.
- EU29 (työllisyys)-valmistelujaostossa 15.11.2018

EU-ministerivaliokunta 30.11.2018

Eduskuntakäsittely

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 14.6.2018, asiantuntijakuuleminen, ei jatkotoimenpiteitä.

Suuri valiokunta 30.11.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan

Taloudelliset vaikutukset

Aloite ei aiheuta budjettivaikutuksia

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Jäsenvaltiot suhtautuvat yleisesti rakentavasti ja myönteisesti suosituksen tavoitteisiin. Sosiaalityöryhmässä käytyjen neuvottelujen aikana on kuitenkin nostettu esiin useita kysymyksiä ja muokkaustarpeita erilaisten sosiaaliturvajärjestelmien ja kansallisten erityisolosuhteiden tarpeiden takia. Suosituksen kohtiin on lisätty joustavuutta, erityisesti kattavuuden osalta ja lisäksi on korostettu jäsenvaltioiden toimivaltaa sekä yksittäisten kohtien suosituksenomaisuutta. Suomen keskeisimmät muutosehdotukset on saatu mukaan puheenjohtajavaltion ehdotukseen.

NL, DE ja CZ pitivät parlamentaariset tarkasteluvaraukset. PT ja HU:lla on yleiset varaukset. PT:lla ongelmia oli kappaleen 8(b) määritelmässä ja HU:lla on vakavia huolia riittävyttä koskevaan kappaleeseen 12 liittyen, jossa haluaisi käyttää sosiaalisen pilarin tekstiä.

ES, BE, FR, LU, EL ja IT ovat korostaneet sitä, ettei alkuperäisen ehdotuksen tavoitteita tule enää lieventää.

Asiakirjat

14244/18

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

STM/Mira Saloheimo; mira.saloheimo@stm.fi; 046 9229 344

EUTORI-tunnus

EU/2018/0802

Liitteet**Viite**

Sosiaali- ja terveysministeriö
 LUONNOS
 TTO Raevaara Eeva(STM)

PERUSMUISTIO
 22.11.2018

STM2018-00413

Asia

TSTK; Asiakohta 9; Ehdotus neuvoston päätelmiksi; Sukupuolten tasa-arvo, nuoret ja digitalisaatio

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 06.12.2018 - 07.12.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Päätelmät on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 6.12.2018. Neuvoston sosiaalityöryhmä on käsitellyt päätelmiä 30.10., 13.11. ja 21.11.2018. Neuvotteluissa on ollut ollut vaikea löytää yksimielisyyttä seuraavista kysymyksistä: 1) sukupuolten tasa-arvo –käsite; 2) viittaus seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluviin nuoriin ja 3) viittaus Wienin epävirallisessa tasa-arvoministerikokouksessa 12.10. hyväksytyyn julistukseen EU:n tasa-arvopolitiikan vahvistamisesta. Päätelmäluonnosta käsitellään COREPER:issa 28.11.2018.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät. Suomi pitää myönteisenä, että sukupuolten tasa-arvoa ja digitalisaatiota käsitellään nuorten ja erityisesti koulutuksen ja yhteiskunnallisen osallistumisen näkökulmasta. On tärkeää, että päätelmissä kiinnitetään huomiota sukupuolistereotyyppien purkamiseen ja verkkoväkivallan poistamiseen. Suomi pitää tärkeänä turvallisen ja syrjimättömän verkkotilan luomista kaikille ja verkko-osaamisen ja verkkoihin pääsyn varmistamista erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville nuorille, ml. seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret.

Pääasiallinen sisältö

Päätelmäehdotus käsittelee laaja-alaisesti sukupuolten tasa-arvon edistämistä ja digitalisaatiota nuorten näkökulmasta. Erityishuomio on digitalisaation tuomissa mahdollisuuksissa edistää sukupuolten tasa-arvoa yhteiskunnallisen ja poliittisen osallistumisen alueella. Huomiota kiinnitetään myös nuoriin kohdistuviin digitalisaation riskeihin tasa-arvon näkökulmasta, muun muassa verkkohäirintään ja -väkivaltaan. Päätelmäehdotus on osa YK:n Pekingin toimintaohjelman toimeenpanoa EU:ssa ja erityisesti toimintaohjelman aluetta L: Tytöt. Euroopan tasa-arvoinstituutti EIGE on laatinut päätelmien pohjaksi raportin ”Gender equality and youth: opportunities and risks of digitalisation” ja ehdottanut nykyisten neljän seurantaindikaattorin lisäksi neljää uutta indikaattoria mittaamaan tasa-arvokehitystä digitalisaation alueella.

EIGE:n raportti ja päätelmät nostavat esiin digitalisaatiota ja nuoria koskevia tasa-arvokysymyksiä, muun muassa nuorten naisten vähäisemmän luottamuksen omiin taitoihinsa digitalisaation alueella ja sukupuolistereotyyppien vaikutuksen sukupuolenmukaiseen segregatioon koulutuksessa ja työelämässä. Nuoret naiset osallistuvat sosiaaliseen mediaan aktiivisemmin kuin nuoret miehet, mutta toisaalta naisten osallistuminen verkkokeskusteluihin on vähäisempää, ja naiset myös rajoittavat omaa osallistumistaan sukupuolittuneiden rooliodotusten ja häirinnän vuoksi. Yleisemminkin nuorilla naisilla on suurempi riski joutua kiusaamisen ja häirinnän kohteeksi verkossa. Päätelmissä ehdotetaan verkkolukutaidon parantamista, lainsäädäntöä ja politiikkatoimia näiden riskien vähentämiseksi.

Jäsenmaita pyydetään tukemaan nuoria digitaalisen osaamisen vahvistamisessa ja verkkolukutaidon parantamisessa muun muassa koulutuksen, nuorisotyön ja asennekasvatuksen avulla. Samoin jäsenmailta pyydetään toimenpiteitä syrjimättömien ja turvallisten verkkotilojen luomiseksi kaikille. Tässä yhteydessä korostetaan verkko-osaamisen ja verkkoihin pääsyn varmistamista erityisesti huono-osaisista taustoista tuleville tai haavoittuvassa asemassa oleville nuorille (ml. nuoret, joilla on matala sosio-ekonominen asema, etnisiin vähemmistöihin kuuluvat nuoret, ml. romanit, vammaiset nuoret, maaseudun nuoret, maahanmuuttajataustaiset nuoret ja LHBTIQ-nuoret). Jäsenmaita pyydetään edistämään sukupuolten tasa-arvoa ja digiosaamista koulutuksessa ja vanhempien keskuudessa muun muassa varmistamalla, että opettajilla, nuorisotyöntekijöillä ja muilla kasvattajilla on osaamista ja mahdollisuus osaamisen päivittämiseen sukupuolten tasa-arvon, digitalisaation ja verkkolukutaidon alueilla. Konkreettisia toimia pyydetään myös digiosaamista koskevien sukupuolierojen kaventamiseksi ja sukupuolistereotyyppien ja segregatioon vähentämiseksi koulutuksessa. Lisäksi pyydetään helpottamaan nuorten osallistumista päätöksentekoprosesseihin, ml. verkko-osallistuminen, kiinnittämällä samalla huomiota nuorten naisten ja miesten, tyttöjen ja poikien tasa-arvoisen osallistumisen edistämiseen.

Euroopan komissiota ja jäsenmaita pyydetään nostamaan sukupuolten tasa-arvo EU:n politiikkaprioriteettien joukkoon muun muassa korkean tason yhteistyön vahvistamisella, koskien myös sukupuolten tasa-arvoa, nuoria ja digitalisaatiota. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista intersektionaalista näkökulmasta pyydetään edistämään kaikilla digitalisaatiota koskevilla alueilla. Kansalaisyhteiskunnan, kansalaisjärjestöjen ja tasa-arvoviranomaisten (naisten ja miesten tasa-arvoista kohtelua edistävä itsenäinen elin) kuulemista ja osallistamista pidetään tässä työssä tärkeänä. Laajemminkin päätelmissä korostetaan kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen tukemista sukupuolten tasa-arvon ja nuorten osallistumisen edistämiseksi. Komissiolta ja jäsenmailta pyydetään toimia, tutkimusta ja rahoitusta digitalisaation edistämiseksi niin, että myös sukupuolten tasa-arvo edistyy. Konkreettisten toimien osalta mainitaan muun muassa sukupuolivaikutusten arviointi, sukupuolitietoiseen ihmisoikeuskasvatukseen keskittyvän nuorisotyön tukeminen, nuorten ja erityisesti nuorten naisten ja tyttöjen voimaannuttaminen ja kansalaisosallistumisen edistäminen (ml. verkko-osallistuminen). Päätelmäehdotuksessa keskitytään myös nuorten kohtaamaan verkkosyrjinnän ja väkivallan poistamiseen. Komissiolta ja jäsenmailta pyydetään monipuolisia toimia syrjinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi ja poistamiseksi ja nuorten suojelemiseksi muun muassa verkkokiusaamiselta ja häirinnältä (ml. lainsäädännön vahvistaminen, verkkoväkivallasta raportoimisen helpottaminen, nuorten neuvontapalvelujen turvaaminen ja elinkeinoelämän itsesäätely).

Euroopan komissiota pyydetään nykyisen strategisen tasa-arvostrategian päättyessä hyväksymään tasa-arvostrategia, johon sisältyy toimia myös digitalisaation alueella intersektionaalista näkökulmasta. Samoin komissiota pyydetään vahvistamaan

sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista muun muuassa nuoriso- ja digitalisaatiopolitiikassa sekä post-2020 -ohjelmissaan ja rahoituksessaan. Komissiota pyydetään myös vahvistamaan yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa ja tukemaan jäsenmaiden, kansalais- ja työmarkkinajärjestöjen, tasa-arvoviranomaisten ja muiden sidosryhmien työtä turvallisten ja voimaannuttavien verkkotilojen luomiseksi nuorille. Tässä yhteydessä kiinnitetään huomiota erityisesti naisten ja tyttöjen ja haavoittuvassa asemassa olevien nuorten asemaan.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Sosiaaliasioiden jaosto 25, 27.11.2018.
EU-ministerivaliokunta, 30.11.2018.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 30.11.2018.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Draft Council Conclusions Gender Equality, Youth and Digitalisation, 11443/18, 13859/18, 13859/1/18 rev1 ja 14004/18.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Eeva Raevaara, STM, eeva.raevaara@stm.fi
Tiina-Kaisa Haanpää, STM, tiina-kaisa.haanpaa@stm.fi
Sarita Friman, STM, sarita.friman@stm.fi
Mikko Cortés Téllez, OKM, mikko.cortes-tellez@minedu.fi
Liisa Heinonen, TEM, liisa.heinonen@tem.fi
Leila Vilhunen, VNK, leila.vilhunen@vnk.fi

EUTORI-tunnus

Litteet

Viite

Sosiaali- ja terveysministeriö

PERUSMUISTIO

STM2018-00414

HPO Pietilä-Kainulainen Pirjo(STM)

15.11.2018
JULKINEN

Asia

EU; TSTK-neuvosto 6.-7.12.2018; Asiakohta 11a. Suositus yhteistyön tehostamisesta rokotuksiin ehkäistävissä olevien tautien torjunnassa

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 06.12.2018 - 07.12.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi tiedonannon rokoteyhteistyön tiivistämisestä ja siihen perustuvan ehdotuksen neuvoston rokotussositukseksi 26.4.2018. Komission ehdotusta rokotussuosituksiksi käsiteltiin neuvoston lääketöryhmässä kesän 2018 aikana ja suositusteksti viimeisteltiin neuvoston lääketöryhmän kokouksessa 18.7.2018. Suositus oli Coreperin käsittelyssä 26.9.2018 ja suositukset on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 7.12.2018.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä ehdotuksen neuvoston rokotussuosituksiksi. Suomi kannattaa yhteistä ponnistelua rokotuskattavuuden parantamiseksi ja rokotusvastaisuuden vähentämiseksi.

Rokottaminen kuuluu kansallisen toimivallan piiriin. Suomen näkemyksen mukaan on tärkeää kunnioittaa tätä periaatetta, jotta kansalliset rokotusohjelmat voidaan suunnitella jatkossakin parhaalla mahdollisella tavalla suojaamaan väestöä jokaisen valtion oman epidemiologisen tilanteen mukaisesti. Rajat ylittävien tartuntatautien torjunnassa on kuitenkin tärkeää jakaa tietoa eri puolilla Eurooppaa käytetyistä rokotusohjelmista, jotta maasta toiseen liikkuvien ihmisten rokotussuojaa voidaan ylläpitää optimaalisella tasolla.

Suomi pitää tarpeellisina useita neuvoston suosituksia, kuten esimerkiksi rokottamiseen liittyvien kumppanuuksien ja kansainvälisen yhteistyön lisäämistä; alueellisia rokotussuunnitelmia, joissa yhtenä tavoitteena on vähintään 95 prosentin rokotuskattavuus tuhkarokon osalta; säännöllisiä mahdollisuuksia saada rokotuksia eri elämänvaiheissa, Suomen osalta myös neuvolan ja koulujen ulkopuolella; ja tavoitetta lisätä terveydenhuollon työntekijöille suunnattua koulutusta sekä heidän oman rokotuskattavuutensa parantamiseksi että väestön rokotusmyöntyvyyttä edistävän tiedon lisäämiseksi sekä rokotusvastaisuuden ja -kriittisyyden vähentämiseksi.

Pääasiallinen sisältö

Rokottaminen on usein paras tapa torjua tarttuvia tauteja ja yksi terveydenhuollon kustannusvaikuttavimmista interventioista. Maailman terveysjärjestön WHO:n arvion

mukaan rokottamisella säästetään vuosittain miljoonien ihmisten henki. EU-maissa esimerkiksi kurkkumätä ja jäykkäkouristus ovat olleet rokotteiden ansiosta hyvin harvinaisia sairauksia. Kuitenkin, viime vuosina on jälleen alkanut esiintyä rokotteilla ehkäistävissä olevien tautien, kuten tuhkarokon aiheuttamia epidemioita eri syistä rokottamattomien väestöryhmien keskuudessa.

Kansallinen rokotusohjelma ja rokottaminen kuuluvat kansallisen toimivallan piiriin. Komission suositukseksi ehdottama oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) kansanterveyttä koskevan artiklan 168 kohta 6, jonka mukaan neuvosto voi antaa komission ehdotuksesta suosituksia artiklassa 168 mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Komissio painottaa rokotteilla ehkäistävien tautien rajat ylittävää luonnetta, minkä vuoksi valtioiden välinen yhteistyö ja vuorovaikutus on perusteltua.

Rokottamiseen liittyy nykyisin useita haasteita rokotteiden saatavuuden ja rokotuskattavuuden osalta, minkä seurauksena esimerkiksi tuhkarokkoon on EU-maissa kuollut sekä lapsia että aikuisia. Sairastuminen ja kuolema olisivat rokottamisella estettävissä. Rokotteiden saatavuus ja hinta ovat ongelmia eräille jäsenmaille. Rajallisesta rokotetuotantokapasiteettista johtuva rokotepula on vaikeuttanut myös Suomen rokotusohjelman toteutusta. Samanaikaisesti vähentynyt ymmärrys rokotteiden hyödystä, epäluottamus tieteelliseen tutkimukseen ja pelko mahdollisista haittavaikutuksista on johtanut rokotusvastaisuuden lisääntymiseen. Haasteiden voittamiseen tarvitaan komission mukaan yhteisiä toimia ja komissio haluaa toimia yhdessä jäsenmaiden kanssa kolmen päätavoitteen saavuttamiseksi:

- 1) rokotusvastaisuuden vähentäminen ja rokotuskattavuuden parantaminen
- 2) kestävä EU:n rokotuspolitiikka
- 3) EU:n osallistuminen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön terveyden hyväksi.

Neuvoston rokotussuositukset jäsenmaille ja komissiolle sisältävät muun muassa:

Suositukses jäsenmaille:

1. Laaditaan ja pannaan vuoteen 2020 mennessä täytäntöön kansalliset ja/tai alueelliset rokotussuunnitelmat, joissa tavoitteena on WHO:n 2020 rokotustavoitteiden saavuttaminen. Rokotussuunnitelmilla tulee olla riittävä, vakaalla pohjalla oleva rahoitus ja rokotteiden saatavuus sekä elinikäinen rokotussuunnitelma ja rokotesuunnitelmissa tulee varautua häiriötilanteisiin sekä tiedottamiseen.
2. Tavoitteena on vähintään 95 prosentin rokotuskattavuus tuhkarokon osalta vuoteen 2020 mennessä ja, että jäsenmaissa annetaan vähintään kaksi rokotusta lapsuudessa. Lisäksi tavoitteena on tuhkarokon kitkeminen EU:sta.
3. Otetaan käyttöön rokotustilanteen rutiinitarkastukset ja säännöllinen mahdollisuus saada rokotuksia eri elämänvaiheissa perusterveydenhuollossa ja esimerkiksi esikoulussa, kouluissa, työpaikoilla ja laitoshoidossa kansallisten mahdollisuuksien mukaan.
4. Parannetaan ja yksinkertaistetaan rokotusten saatavuutta julkisissa palveluissa (*community-based-providers*) sekä parannetaan haavoittuvien ryhmien rokotusten saatavuutta.
5. Taataan terveydenhuollon työntekijöille riittävä koulutus ja jatkokoulutus rokotuksista ja rokotuksin estettävistä sairauksista. Käytetään tarvittaessa hyväksi ESF:n ja Euroopan Aluekehitysrahastosta (ERDF) saatavaa koulutusapua terveydenhuoltohenkilöstön rokotustietojen ja -taitojen parantamiseksi.
6. Tarpeen vaatiessa, parannetaan terveydenhuollon ammattilaisten tietoisuutta ja vuorovaikutuskykyä rokotusten hyödyistä kertomiseksi mm:

- a. antamalla kaikille terveydenhuollon työntekijöille riittävä koulutus siten, että he voivat asiantuntevasti käsitellä rokotusvastaisuuteen liittyviä kysymyksiä tavallisille kansalaisille ymmärrettävällä tavalla;
 - b. tarjoamalla koulutus tarpeellisille ryhmille, terveydenhuoltohenkilöstölle, medialle ja opetushenkilöstölle.
7. Luodaan terveydenhuoltoon ajantasaiset sähköiset tietojärjestelmät väestön rokotustilanteen tarkistamiseksi ja tarpeellisten tietojen vaihtamiseksi eri toimijoiden kesken.
 8. Tuetaan mahdollisuuksien mukaan rokotteisiin liittyvää tutkimus- ja tuotekehitystyötä.

Suosituksot komissiolle yhteistyössä jäsenmaiden kanssa:

9. Luodaan vuoteen 2020 mennessä Euroopan tartuntatautiviraston ECDC:n kanssa yhteistyössä eurooppalainen rokotusten tietojenvaihtojärjestelmä (*European Vaccination Information Sharing, EVIS*), jossa mm. yhdessä jäsenmaiden kanssa selvitetään mahdollisuutta luoda suosituksia:
 - a. EU:n peruserokotusohjelman perustamisen mahdollisuudesta, WHO:n rutiini rokotussuosituksen pohjalta, jolla pyritäisiin yhtenäistämään kansallisia rokotusohjelmia. Selvitetään mahdollisuutta luoda yhteinen rokotuskortti. Kehitetään parempia yhtenäisiä metodeja selvittää rokotuskattavuutta EU:n alueella.
 - b. Euroopan lääkeviraston EMA:n kanssa yhteistyössä luotavasta eurooppalaisesta tietoportaalista vuoteen 2019 mennessä. Portaalista saisi luotettavaa tietoa rokotteista, niiden tehosta ja turvallisuudesta.
 - c. väärän informaation vastaisesta yhteistyöstä.
10. Seurataan EMA:n tuen ja ECDC:n avulla jatkuvasti rokotteiden tehoa ja turvallisuutta; mukaan lukien markkinoille tulon jälkeiset seurantatutkimukset.
11. Yhtenäistetään rokotusohjelmien tehon arviointia ja siinä käytettäviä metodeja.
12. Vahvistetaan annettujen direktiivien, jotka liittyvät työntekijöiden suojaamiseen työhön liittyviltä biologisilta riskeiltä (2000/54/EC ja 2010/32/EU) mukaista toimintaa kouluttamalla työntekijöitä, seuraamalla heidän rokotuskattavuuttaan ja tarjoamalla heille aktiivisesti rokotuksia.
13. Perustetaan vuoteen 2019 mennessä eurooppalainen rokotustietoportaalii, joka tarjoaa verkossa puolueetonta, avointa ja ajan tasalle saatettua näyttöä rokotteiden hyödyistä ja turvallisuudesta.
14. Vähennetään rokotepulan riskiä:
 - a. arvioimalla mahdollisuutta kehittää mm. virtuaalinen arkisto sekä EU:n tietovarasto, joka sisältää tietoa rokotteiden varastoista ja tarpeesta ja jonka avulla voitaisiin edistää vapaaehtoista tietojenvaihtoa välttämättömien rokotteiden saatavuudesta ja puutteesta;
 - b. arvioimalla mahdollisuutta kehittää mekanismeja rokotteiden vaihdosta jäsenmaiden kesken mahdollisessa epidemiatilanteessa, parantaa yhteistyötä saatavuuden ja varastojen välillä sekä;
 - c. arvioidaan mahdollisuutta keskusteluun yritysten kesken, jotta rokotteista olisi varastoja epidemioita varten ottaen huomioon rokotteiden saatavuusongelmat maailmanlaajuisesti;
 - d. keskustellaan yhdessä rokotelääketeollisuuden kanssa rokotetuotannon lisäämisestä Euroopassa, jotta varmistettaisiin saatavuus ja useampien rokotetoimittajien mukana olo;
 - e. selvitetään rokotteiden, myös pandeemisen, ja toksiinien yhteishankintoja;

- f. tuetaan EU:n virallisia kontrollilaboratorioita, jotta voidaan varmistua, että markkinoilla olevat rokotteet ovat korkealaatuisia;
 - g. seurataan lääkedirektiivin velvoitetta pitää valmiste markkinoilla ja yritetään löytää tapoja parantaa markkinoilla oloa;
 - h. tuetaan keskustelua EMA:n, rokotteiden kehittäjien, kansallisten viranomaisten ja poliitikkojen kesken, jolla tuettaisiin uusien innovatiivisten rokotteiden hyväksymisprosessia, mukaan lukien uusiin terveysuhkiin varautumista rokottein.
15. Tuetaan ja vahvistetaan eurooppalaista ja kansallista rokotteisiin liittyvää rahoitusta ja tukimusta:
- a. tukemalla olemassa olevaa ja uutta tutkimus- ja tuotekehitystyötä;
 - b. siitä, mitä rokotteita tarvittaisiin väestölle (*unmet medical need*) ja
 - c. investoidaan sosiaali- ja käyttäytymistieteisiin, miten rokote kriittisyyttä voitaisiin selvittää eri ihmis- ja terveyden ja hyvinvoinnin-ammattihenkilöryhmissä.

Suosituksot komissiolle

- 16. Selvitetään ihmisten liikkuvuuteen ja puutteelliseen rokotuskattavuuteen liittyviä rajat ylittäviä haasteita ja etsitään vaihtoehtoja niiden hoitamiseksi, mukaan lukien mahdollisuutta kehittää yhteinen rokotuskortti/passi, joka ottaa huomioon kansalliset rokotusohjelmat ja jonka tiedot voitaisiin jakaa sähköisesti valtioiden välillä, jotta vältetään kaksinkertaiselta työltä eri maissa.
- 17. Ehdotetaan, että komissio raportoi säännöllisesti luottamuksesta rokotteisiin ja tekee tämän pohjalta jäsenmaille suosituksia rokotuskriittisyyden ehkäisemiseksi ottaen huomioon WHO:n tekemän työn.
- 18. Kutsutaan koolle rokotuksia käsittelevä yhteenliittymä, jonka puitteissa Euroopan terveydenhuoltoalan työntekijäyhdistykset ja asianomaiset opiskelijoiden yhdistykset sitoutuvat antamaan kansalaisille täsmällistä tietoa, torjumaan myyttejä ja vaihtamaan parhaita käytänteitä.
- 19. Vahvistetaan EU:n rokotusviikon merkitystä ja näkyvyyttä.
- 20. Selvitetään esteitä ja mahdollisuuksia parantaa syrjäytyneiden ja muiden erityisryhmien rokottamista ruohonjuuritasolla, kansallisten suositusten mukaisesti.
- 21. Luodaan ohjeita, joiden avulla kansallisten rokotusohjelmien toimimattomuuden taustalla olevat lainsäädännölliset ja tekniset esteet voidaan ylittää. Tässä otetaan huomioon henkilökohtainen tietosuoja.
- 22. Tuetaan eurooppalaista uusiin rokotteisiin liittyvää tutkimus- ja tuotekehitystyötä ja olemassa olevien rokotteiden optimaalista käyttöä tukevaa tutkimusta.
- 23. Tiivistetään rokottamiseen liittyviä kumppanuuksia ja yhteistyötä kansainvälisten kumppaneiden kuten WHO, SAGE, Gavi, GHSA ja UNICEF ja JPIAMR (*the Joint Programming Initiative on Antimicrobial Resistance*) kanssa.
- 24. Ehdotetaan, että komissio raportoi säännöllisesti suositusten täytäntöönpanon edistymisestä jäsenmaiden yhdessä sopimien indikaattoreiden ja antamien tietojen pohjalta.

Komissio viittaa perusteluissaan lukuisiin aiempiin EU:n päätöksiin ja suosituksiin, kuten myös YK:n kestäväen kehityksen tavoitteisiin (*The 2030 Agenda for Sustainable Development*) sekä Maailman terveysjärjestön WHO:n rokotustoimintaohjelmiin (*Global Vaccine Action Plan, European Vaccine Action Plan 2015-2020*).

Jos rokotussuosituksot hyväksytään, komissio raportoi suositusten täytäntöönpanosta, edistymisestä ja luottamuksesta rokotteisiin kolmen vuoden välein.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT artikla 168 ja erityisesti sen kohta 6.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Terveysjaosto (EU33) 23.11.2018

EU-ministerivaliokunta 30.11.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.11.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tiedonannon ja ehdotuksen suositusluonteen vuoksi ei suoria muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannon ja ehdotuksen suositusluonteen vuoksi ei suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

”Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Strengthened Cooperation against Vaccine Preventable Diseases” COM(2018)245/2

“Proposal for a Council Recommendation on Strengthened Cooperation against Vaccine Preventable Diseases” {SWD(2018) 149} COM(2018) 244/2 2018/0115 (NLE)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ylilääkäri Sari Ekholm, p. 02951 633447
sari.ekholm@stm.fi

Lääkintöneuvos Anni Virolainen-Julkunen, p. 02951 63324
anni-riitta.virolainen-julkunen@stm.fi

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Sosiaali- ja terveysministeriö

PERUSMUISTIO

STM2018-00424

HPO Pietilä-Kainulainen Pirjo(STM)

26.11.2018
JULKINEN

Asia

EU; TSTK-neuvosto 6.-7.12.2018; Asiakohta 11b. Puuttuminen rokotusvastaisuuteen EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla: haasteet ja mahdollisuudet digitalisoituneessa maailmassa

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 06.12.2018 - 07.12.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Terveysneuvosto 7.12.2018; keskustelu.

Neuvosto käy keskustelun puheenjohtajavaltio Itävallan julkaiseman rokotusvastaisuuteen ja digitalisaation mahdollisuuksiin ja uhkiin liittyvän taustapaperin perusteella.

Suomen kanta

Suomi kannattaa yhteistyötä rokotuskattavuuden parantamiseksi ja rokotusvastaisuuden ja –kriittisyyden vähentämiseksi. Tiedonvaihto ja parhaiden käytäntöjen jakaminen ovat tärkeitä keinoja rokotusvastaisuuden vähentämiseksi.

Rokotusvastaisuuteen ja matalaan rokotuskattavuuteen on jäsenmaissa useita syitä. Rokotusvastaisuus voi perustua kussakin maassa oleviin erilaisiin sosiaalisiin, historiallisiin ja kulttuurisiin syihin. Siksi rokotusvastaisuuden vähentämiseksi ja alhaisen rokotuskattavuuden parantamiseksi on tärkeää olla paikallisia ratkaisuja ja toisaalta tutkimukseen perustuvia tarkkaan harkittuja toimintapolitiikoita, käytäntöjä ja interventioita. Rokotusvastaisuuden vähentämisessä on kuitenkin varottava liioittelua ja median polarisoimista.

Suomessa rokotuskattavuutta on menestyksellisesti nostettu perusterveydenhuollon ja kuntien välisellä yhteistyöllä. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) asiantuntijat ovat tehneet koulutuspainotteisia vierailuja kuntiin tavatakseen ja keskustellakseen sairaanhoitajien ja lääkäreiden kanssa. Terveys- ja hyvinvoinnin laitokseen on perustettu myös rokotteisiin liittyvä neuvontapuhelupalvelu terveydenhuoltohenkilöstölle. THL myös ylläpitää internetsivuja, jossa on tietoa rokotteista sekä järjestää myös mm. internetin kautta seurattavia koulutuksia.

Rokotusvastaisuus ei ole pelkästään yksilöä, vaan koko yhteiskuntaa koskeva uhka. Sosiaalisessa mediassa ja muualla internetissä jaettava väärä ja puolueellinen tieto on eräs haaste. Siksi on tärkeää, että rokotteista on saatavilla luotettavaa tietoa digitaalisissa palveluissa. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen digitalisaatio voi myös mahdollistaa potilaiden

rokotustiedon varastoinnin digitaalisiin tietokantoihin, joiden avulla viranomaiset voivat seurata rokotuskattavuutta ja josta kansalaiset voivat tarkastella omia tietojaan.

Pääasiallinen sisältö

Rokottaminen on usein paras tapa torjua tarttuvia tauteja ja yksi terveydenhuollon kustannusvaikuttavimmista interventioista. Vähentynyt ymmärrys rokotteiden hyödystä, epäluottamus tieteelliseen tutkimukseen, digitaalisessa maailmassa leviävät väärät tiedot ja uhkakuvat sekä pelko mahdollisista rokotteiden haittavaikutuksista ovat johtaneet rokotusvastaisuuden ja rokotuskriittisyyden lisääntymiseen Euroopassa ja myös Suomessa. Rokotteilla ehkäistävät taudit ovat kuitenkin rajat ylittäviä, jonka vuoksi valtioiden välinen yhteistyö ja vuorovaikutus on tärkeää.

Rokottamiseen liittyy nykyisin useita haasteita rokotuskattavuuden osalta, minkä seurauksena esimerkiksi tuhkarokkoa on todettu Euroopassa viime vuonna yli 40 000 tapaus ja tuhkarokkoon on kuollut 57 ihmistä. Neuvoston rokotussuosituksissa yhteisenä tavoitteena on tuhkarokon kitkeminen EU:sta ja vähintään 95 prosentin rokotuskattavuus tuhkarokon osalta vuoteen 2020 mennessä. Suomessa yleinen rokotuskattavuus on tavoitteen mukaisesti 95 %, mutta alueellisesti erot saattavat olla suuria, ja on kuntia, joissa rokotuskattavuus on alle tavoitellun.

Rokotusvastaisuuden ja -kriittisyyden vähentämiseksi ehdotetaan yhteistyötä ja parhaiden keinojen jakamista jäsenmaiden kesken. Luotettava tieto rokotteista, niiden tehosta ja turvallisuudesta sekä rokotuksien estettävistä sairauksista nähdään tarpeellisena. Jäsenmaiden haasteena on, se kuinka parantaa ammattilaisten tietoisuutta ja kommunikaatiokykyä, jotta he voisivat asiantuntevasti käsitellä rokotusvastaisuuteen liittyviä kysymyksiä myös kansalaisille ymmärrettävällä tavalla. Yhteistyö luottamuksen rakentamisessa on tärkeää, myös väärän informaation ja väärin uutisten kumoamisessa.

Digitalisaatio terveydenhuollossa on yhä ajankohtaisempi aihe ja liittyy myös rokotteisiin. Yksi keskeisimmistä saavutuksista on elektronisen rokotesuojatietojärjestelmän (immunisation information system, IIS) kehitys, jonka on käytössä kahdeksalla jäsenmaalla kansallisella tasolla. Tämänkaltainen järjestelmä voi parantaa rokottamista ja rokotuskattavuuden arvioimista sekä muistuttaa rokotteiden ottamisesta. Suomi on mukana laajassa kolmivuotisessa eurooppalaisessa, väestön rokotussuojaa parantavassa hankkeessa (The European Joint Action on Vaccination). Tässä hankkeessa selvitetään mahdollisuutta kehittää yhteinen sähköinen rokotuskortti ja rakentaa järjestelmä tietojen vaihtamiseksi jäsenvaltioiden välillä. Suomen edustaja hankkeessa on THL. Suomessa potilaiden rokotustiedot kirjataan potilastietojärjestelmiin, mistä ne tallentuvat Kanta-palveluun. Vuodesta 2019 eteenpäin rokotustiedot ovat käytettävissä rakenteisessa muodossa, jolloin niitä voidaan hyödyntää aiempaa paremmin esim. tutkimuksessa. Myös kansalaiset pääsevät tarkastelemaan omia rokotustietojaan Omakannan kautta, minkä odotetaan lisäävän vastuunottoa omien ja esim. perheenjäsenten rokotusten ylläpidosta. Omakannan kautta kansalaista voidaan ohjata samalla luotettavan terveystiedon piiriin myös rokotuksiin liittyen.

Puheenjohtajavaltio on tausta-asiakirjassa pyytänyt jäsenmailta näkemyksiä seuraaviin kysymyksiin (vapaasti suomennettuna):

1. Viimeaikainen tutkimus osoittaa, että rokotusvastaisuus on vähentynyt joissakin Euroopan maissa ja lisääntynyt puolestaan osassa. Meneillään oleva tuhkarokkoepidemia todistaa, että rokotusvastaisuus voi johtaa matalaan rokotuskattavuuteen ja tämä on rajat ylittävä terveysuhka Euroopassa. Mitkä ovat

- syitä rokotusvastaisuuden vaihtelulle jäsenmaissa ja miten eroja voitaisiin ehkäistä? Millä tavoin voidaan järjestelmällisesti ehkäistä rokotusvastaisuutta ja matalaa rokotuskattavuutta Euroopan unionin alueella ja poistaa tämä rajat ylittävä uhka? Onko jäsenvaltioissa identifioitu parhaita keinoja rokotuskattavuuden nostamiseen? Voisitko mainita onnistuneet toimenpiteet, jotka voitaisiin toimeenpanna myös muissa jäsenmaissa?
2. Viestinvaihdon nopeutuminen ja helppo pääsy tietoon internetin kautta tarjoaa keskustelualustan rokotusvastaisille toimijoille ja toisaalta vaikeuttaa kansalaisten mahdollisuutta arvioida luotettavia tiedonlähteitä. Miten jäsenvaltiot voivat synergisoida toimintaansa taistellakseen valheellista tietoa vastustavaa toimintaa ja valheellisia mediassa ja etenkin internetissä esiintyviä rokotteita koskevia uutisia vastaan?
 3. Digitalisaatio tuo mukanaan muutoksia kaikissa terveydenhuoltoa koskevissa järjestelmissä. Mitä hyötyjä ja haittoja digitalisaatio voi tuoda rokottamiselle ja kuinka se voisi parantaa rokotuskattavuutta?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT artikla 168 ja erityisesti sen kohta 6.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Terveysjaosto (EU33) 23.11.2018
EU-ministerivaliokunta 30.11.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.11.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tiedonannon ja ehdotuksen suositusluonteen vuoksi ei suoria muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannon ja ehdotuksen suositusluonteen vuoksi ei suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Tackling vaccine hesitancy at EU and national level: Challenges and possibilities in a digitalised world - Exchange of views

Raportti

(https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ylilääkäri Sari Ekholm, p. 02951 633447

sari.ekholm@stm.fi

Erityisasiantuntija Riikka Vuokko p. +358 295163600

riikka.vuokko@stm.fi

Teemupekka Virtanen, p. +358 295 163 370

teemupekka.virtanen@stm.fi

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Sosiaali- ja terveysministeriö

PERUSMUISTIO

STM2018-00412

OHO Mäntyranta Taina(STM)

15.11.2018
JULKINEN

Asia

EU; TSTK Neuvosto 6.-7.12.2018; Asiakohta 12. Muut asiat

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 06.12.2018 - 07.12.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajavaltion ja komission tiedonanto kohdista:

Muut asiat:

- a) Käsiteltävänä oleva säädösehdotus
(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Asetus terveysteknologian arvioinnista ja direktiivin 2011/24/EU muuttamisesta
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

- b) Terveystieteiden tila EU:ssa
Komission tiedotusasia

- c) Tupakoinnin torjuntaa koskeva Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimus (FCTC) – Sopimuspuolten konferenssin 8. kokous (COP8) (Geneve, 1.–6. lokakuuta 2018)
Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia

- d) Väärennettyjä lääkkeitä koskevan direktiivin 2011/62/EU täytäntöönpano
Komission tiedotusasia

- e) Puheenjohtajavaltio Itävallan järjestämien konferenssien tulokset

- i) Terveystieteiden liittyvien tarpeiden ja lääkealan tutkimuksen yhteensovittaminen: kansanterveyden tutkimusohjelman määrittäminen (Wien, 25. syyskuuta 2018)
- ii) Ihmisten elintarvikkeet – ihmisten terveys: kohti terveellistä ja kestävä Euroopan elintarvikejärjestelmää (Wien, 22. ja 23. marraskuuta 2018)

Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

- f) Terveystieteiden epävirallisen kokouksen tulokset (Wien, 10. ja 11. syyskuuta 2018)
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

g) WHO:n Euroopan alueen aluejohtajan nimittäminen
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

h) Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma
Romanian valtuuskunnan tiedotusasia

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi nykyisen ja tulevan puheenjohtajavaltion, Romanian valtuuskunnan ja komission tiedotukset asiakohdista 12 a) - h).

Asiakohtaan 12 a) Terveystieteiden menetelmiä koskevaa asetusehdotusta koskien, valtioneuvosto pääosin kannattaa yhteistyön lisäämistä terveydenhuollon menetelmien (terveysteknologioiden) arvioinnissa (HTA) ja yhteisten kliinisten arviointien tekemisessä, mutta katsoo ehdotuksen vaativan täsmennyksiä. Talousvaliokunta on yhtynyt valtioneuvoston kantaan ja korostanut riittävän joustavuuden säilyttämistä arviointimenettelyssä, yhteentoimivuutta kansallisten järjestelmien kanssa ja mahdollisuutta täydentää tai päivittää tehtyä yhteisarviointia arvioinnin jälkeen tietoon tulleiden vaikuttavuutta tai haittavaikutuksia koskevien tietojen perusteella. Ehdotuksessa ehdotetun mallin käytännön toimivuuteen vaikuttavat olennaisesti myös siihen liittyvä täytäntöönpanosääntely ja soveltaminen. Ehdotusta koskevissa neuvotteluissa on toisaalta syytä turvata riittävä liikkumavara ja varautua siihen, että neuvottelut jatkuvat vielä Suomen tulevalla EU-puheenjohtajakaudella.

Asetuksen pakottavuuteen liittyen Suomi yhdessä eräiden toisten jäsenmaiden kanssa katsoo, että vapaaehtoinen yhteistyö ei tuo riittävästi lisäarvoa eikä siten johda asetusehdotuksen tavoitteiden toteutumiseen.

Pääasiallinen sisältö

Asiakohtaan 12 a) liittyen komissio on antanut asetusehdotuksen EU-tason HTA-yhteistyöstä vuoden 2020 jälkeen. Ehdotuksen erityisinä tavoitteina on parantaa innovatiivisten terveysteknologioiden saatavuutta potilaille EU:ssa, varmistaa resurssien tehokas käyttö ja lujittaa terveysteknologian arvioinnin laatua koko EU:ssa sekä parantaa liiketoiminnan ennustettavuutta. Ehdotuksessa asetuksen soveltamisala rajattaisiin lääkkeisiin ja eräisiin lääkinnällisiin laitteisiin. Asetusehdotuksen keskeinen periaate on terveysteknologioiden *yhteiset eurooppalaiset kliiniset arvoinnit*. Siirtymäkauden päätyttyä arviointeihin osallistuminen ja yhteisten kliinisten arviointiraporttien käyttö jäsenvaltioissa olisi pakollista. Ei-kliiniset arvoinnit (taloudelliset arvoinnit, eettiset arvoinnit jne.) tehtäisiin edelleen jäsenvaltioissa.

Itävallan puheenjohtajuuskauden aikana asetusehdotusta on käsitelty lääketyöryhmän kokouksissa. Keskeisessä kysymyksessä asetuksen sitovuudesta jäsenvaltioiden näkemykset jakautuvat. Muutama jäsenmaa voimakkaasti vastustaa asetuksen pakottavuutta ja pitäisi vapaaehtoisuuteen perustuvaa yhteistyötä parempana vaihtoehtona. Puheenjohtajamaan johdolla on neuvottelujen kuluessa täsmennetty eräitä ehdotuksen tekstikohtia, mutta jäsenmaiden perustavaa laatua olevien näkemyserojen vuoksi työ on huomattavan kesken. Näkemyserojen vuoksi puheenjohtajamaan alkuperäiseen tavoitteeseen eli ehdotuksen artiklat 1-8 ja 34 kattavaan osittaiseen yleisnäkemykseen ei myöskään ollut mahdollisuuksia päästä.

b) Kuullaan komission tiedonanto terveydenhuollon tilasta Euroopan unionissa.

- c) Kuullaan puheenjohtajavaltion ja komission tiedonanto tupakoinnin torjuntaa koskeva Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimus (FCTC) – sopimuspuolten konferenssin 8. kokouksesta (COP8) (Geneve, 1.–6. lokakuuta 2018).
- d) Kuullaan komission tiedonanto väärennetyjä lääkkeitä koskevan direktiivin 2011/62/EU täytäntöönpanosta.
- e) Kuullaan puheenjohtajavaltion järjestämien konferenssien ”Matching Health Needs and Pharmaceutical Research: How to Set the Research Agenda for Public Health” (Wien 25.9.2018) ja ”People’s Food – People’s Health: Towards Healthy and Sustainable European Food Systems” tuloksista (Wien 2.11.-23.11.2018).
- f) Kuullaan puheenjohtajavaltion Itävallan järjestämän epävirallisen terveysministerikokouksen (Wien 10.-11.9.2018) tulokset.
- g) Kuullaan puheenjohtajavaltion tiedonanto WHO:n Euroopan alueen aluejohtajan nimittämisestä.
- h) Kuullaan Romanian valtuuskunnan tiedonanto seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelmasta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kokouksessa ei tehdä asiasta päätöksiä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Terveysjaosto (EU33) 23.11.2018
EU-ministerivaliokunta 30.11.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.11.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotuksen sisältämät asiat kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan pääosin valtakunnan toimivaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Taina Mäntyranta, STM/OHO, p. 0295163692
taina.mantyranta@stm.fi

Ulla Närhi, STM/HPO, p. 0295163 391
ulla.narhi@stm.fi

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

LIITTEET

Asiasanat	työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto
Hoitaa	STM, TEM
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, UM, VM, VNK, YM
